МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра облікових технологій та бізнес-аналітики

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему «**Обліково-аналітичне забезпечення управління поточними зобов'язаннями за розрахунками**»

здобувача вищої освіти **II** курсу, групи **ОМУ-22-6**,
спеціальності 071 «**Облік і оподаткування**»,
освітня програма «**Управлінський облік та бізнес-аналітика**»

підпис **Геців Роман Русланович**

Науковий керівник: *підпис* **Пілевич Дмитро Станіславович**
кандидат економічних наук, доцент

Керівник освітньо-професійної програми: *підпис* **Мискін Юрій Ігорович**
доктор економічних наук, професор

Допущено до захисту за рішенням кафедри облікових технологій та бізнес-аналітики, протокол від «19» 01 2024 р. № 8

підпис **Паянок Тетяна Миколаївна**
кандидат економічних наук, доцент

Ірпінь – 2023

Реєстрація № 6 (номер) 29.12.2023 (дата) Кравчук А.О. (підпис фахівця кафедри)

Результат перевірки до захисту (до захисту, на доопрацювання) 29.12.2023 (дата) Пінєвич Д.С. (ініціали, прізвище наукового керівника)

Результат захисту 4/70/B (оцінка) 05.02.2024р (дата захисту)

Голова комісії (підпис) В.К. Савчук (ініціали, прізвище)

Члени комісії (підпис) Ю.І. Мискін (ініціали, прізвище)

(підпис) В.М. Брасвський (ініціали, прізвище)

(підпис) Н.М. Баженок (ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ				
1. Зміст випускної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 30	18		
2. Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 10	8		
3. Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5	5		
4. Рецензент	від 0 до 5	5		
РАЗОМ БАЛІВ	**від 0 до 50**	36		
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10	8		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	4		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	22		
4. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	0		
РАЗОМ БАЛІВ	**від 0 до 50**	34		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	**від 0 до 100**	70		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
70	B	4	05.02.2024	В.К. Савчук Ю.І. Мінкіна Т.М. Галенюк І.О. Остапенко В.М. Красовський

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра **облікових технологій та бізнес-аналітики**
Спеціальність: **071 «Облік і оподаткування»**
Освітня програма: «**Управлінський облік та бізнес-аналітика**»

Затверджую
Завідувач кафедри облікових технологій та бізнес-аналітики
_____ **Т.М. Паянок**
«1» _____ 2022р.

ЗАВДАННЯ

на випускну кваліфікаційну роботу здобувачу вищої освіти
Геців Роман Русланович

1. Тема випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи: «**Обліково-аналітичне забезпечення управління поточними зобов'язаннями за розрахунками**», затверджена наказом ректора від «30» 11 2022 №1254

2. Строк здачі закінченої роботи: 24 грудня 2023 р.

3. Цільова установка (мета роботи): полягає у вивченні теоретичних основ організації і методики обліку, аналізу та контролю поточних зобов'язань у суб'єкта підприємницької діяльності, дослідженні діючої системи організації і методики обліку, аналізу та контролю поточних зобов'язань у ТОВ «СИНГЕНТА» та практичному обґрунтуванні напрямів її покращення на підприємстві.

Об'єкт дослідження: система бухгалтерського обліку поточних зобов'язань суб'єкта господарювання як інформаційна основа управління соціально-економічним розвитком підприємства.

Предмет дослідження: теоретико-методологічні та організаційно-практичні положення бухгалтерського обліку поточних зобов'язань.

4. Вихідні дані до роботи: у роботі використовуються загальнонаукові, спеціальні економічні методи обліку, аналізу.

5. Перелік графічного матеріалу: 15 таблиць, 15 рисунків (графіків, схем).

6. Зміст випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (перелік питань за розділами):

– дослідження сутності поточних зобов'язань як економічної категорії та об'єкту обліку, аналізу та контролю;

– визначення складових нормативно-правового регулювання обліку та контролю поточних зобов'язань;

– дослідження діючих підходів до організації і методики обліку та контролю поточних зобов'язань в ТОВ «СИНГЕНТА»;

– розробка пропозицій щодо удосконалення системи облікового забезпечення управління формуванням поточних зобов'язань на підприємстві;

– підготовка рекомендацій щодо організації та проведення внутрішнього контролю операцій з обліку та контролю поточних зобов'язань у системі економічної безпеки ТОВ «СИНГЕНТА».

7. Календарний план виконання роботи:

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	*фактично*
1	Вибір теми, вивчення літературних джерел та складання плану роботи	19.09.2022-30.11.2022	01.10.2022
2	Підготовка розділу роботи та подання його керівнику		
2.1	перший розділ	02.11.2022-23.05.2023	19.04.2023
2.2	другий розділ	24.05.2023-24.10.2023	21.09.2023
2.3	третій розділ	27.10.2023-11.12.2023	05.11.2023
3	Перевірка роботи на наявність академічного плагіату	18.12.2023-29.12.2023	29.12.2023
4	Попередній захист роботи	29.12.2023	
5	Отримання відгуку керівника роботи	29.12.2023	
6	Отримання зовнішньої рецензії	22.01.2024-26.01.2024	
7	Допуск до захисту завідувача кафедри	29.12.2023	
8	Захист дипломної роботи	01.02.2024-02.02.2024	

8. Дата видачі завдання: «1» 10 2022р.

9. Керівник випускної кваліфікаційної роботи _____ (підпис) Д.С. Пілевич (ініціали, прізвище)

10. Керівник освітньої програми _____ (підпис) Ю.І. Мискін (ініціали, прізвище)

11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти _____ (підпис) Р.Р. Геців (ініціали, прізвище)

АНОТАЦІЯ

«Обліково-аналітичне забезпечення управління поточними зобов'язаннями за розрахунками»

Мета роботи полягає у вивченні теоретичних основ організації і етодики обліку та контролю поточних зобов'язань у суб'єкта ідприємницької діяльності, а також дослідження діючої системи обліку та одаткування поточних зобов'язань.

Завданнями роботи є дослідження сутності поточних зобов'язань як кономічної категорії та об'єкту обліку і контролю, визначення складових рмативно-правового регулювання обліку та контролю поточних обов'язань, аналіз господарської діяльності та організації обліку поточних обов'язань, дослідження діючих підходів до організації і методики обліку та наліз поточних зобов'язань у ТОВ «СИНГЕНТА», розробка пропозицій одо удосконалення системи облікового забезпечення управління рмуванням поточних зобов'язань на підприємстві. Підготовка екомендацій щодо організації та проведення внутрішнього аудиту операцій з бліку та контролю поточних зобов'язань у системі економічної безпеки ТОВ СИНГЕНТА».

Предметом дослідження є теоретико-методологічні та організаційно-актичні положення бухгалтерського обліку поточних зобов'язань за зрахунками.

Об'єктом дослідження є система бухгалтерського обліку поточних обов'язань суб'єкта господарювання як інформаційна основа управління ціально-економічним розвитком підприємства.

Базою дослідження виступає ТОВ «СИНГЕНТА».

За результатами дослідження сформульовані практичні рекомендації я покращення процесів управління поточними зобов'язаннями базового приємства.

Одержані результати можуть бути використані всіма можливими робничими підприємствами.

Дипломна робота містить 64 сторінки, 15 таблиць, 15 рисунків, список ористаних джерел із 32 найменувань, 3 додатки.

Ключові слова: поточні зобов'язання, облік поточних зобов'язань, аліз поточних зобов'язань за розрахунками, управління поточними обов'язаннями за розрахунками, обліково-аналітичне забезпечення поточних обов'язань.

Рік виконання дипломної роботи: 2023 р.

Рік захисту роботи: 2024 р.

ANNOTATION

"Accounting and analytical support for the management of current liabilities according to calculations"

The purpose of the work is to study the theoretical foundations of the ganization and the methodology of accounting and control of current liabilities at the bject of entrepreneurial activity, as well as the study of the current system of ccounting and taxation of current liabilities.

The tasks of the work are the study of the essence of current liabilities as an conomic category and the object of accounting and control, the determination of the mponents of the legal regulation of the accounting and control of current liabilities, e analysis of economic activity and the organization of the accounting of current abilities, the study of current approaches to the organization and methods of ccounting and analysis of current liabilities at SYNGENTA LLC, development of roposals for improving the system of accounting support for managing the formation f current liabilities at the enterprise. Preparation of recommendations on the ganization and conduct of an internal audit of accounting operations and control of rrent liabilities in the economic security system of LLC "SINGENTA".

The subject of the study is the theoretical-methodological and organizational-actical provisions of the accounting of current liabilities according to calculations.

The object of the study is the accounting system of the remuneration of the siness entity as an information basis for managing the social development of the terprise.

The basis of the research is SYNGENTA LLC.

sed on the results of the study, practical recommendations were formulated for proving the current liabilities management processes of the base enterprise.

The obtained results can be used by all possible production enterprises.

The thesis contains 64 pages, 15 tables, 15 figures, a list of used sources with 32 es, and 3 appendices.

Keywords: current liabilities, accounting of current liabilities, analysis of current bilities according to calculations, management of current liabilities according to lculations, accounting and analytical support of current liabilities.

ar of thesis completion: 2023.
ar of thesis defense: 2024."

+

ЗМІСТ

ВСТУП 4

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВ 7

1.1. Економічна сутність поточних зобов'язань, теоретичні аспекти організації обліку, аналізу та контролю поточних зобов'язань 7

1.2. Законодавчо-нормативні аспекти обліку і контролю поточних зобов’язань підприємств 11

1.3. Оцінка поточних зобов’язань для обліку, аналізу та контролю 16

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ГОСПОДАРЬКОЇ ДІЯЛЬНОТІ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ’ЯЗАНЬ У ТОВ «СИНГЕНТА» 21

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Сингента» 21

2.2. Методи обліку та контролю поточних зобов’язань підприємства 27

2.3. Огляд типових проблемних питань при веденні обліку поточних зобов’язань 35

РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ’ЯЗАНЬ 42

3.1. Завдання, джерела та організація аудиту поточних зобов’язань 42

3.2. Оцінка фінансової стійкості підприємства на основі аналізу структури власного капіталу і зобов’язань 49

3.3. Методика інвентаризації розрахунків із дебіторами та кредиторами як основними статтями в складі поточних зобов’язань 55

ВИСНОВКИ 62

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 64

ДОДАТКИ 69

ВСТУП

Актуальність теми дослідження Поточні зобов'язання поряд із запасами виробництва займають значну частину в структурі активів балансу підприємства. Результативна діяльність системи розрахунків підприємства зі споживачами, замовниками та іншими дебіторами дає змогу підвищити платоспроможність суб'єкта господарювання, збільшити оборотність активів. Стан обліку п о поточних зобов'язаннях має першочергову значимість для підприємств будь-якої форми власності та галузі діяльності. Результати даного процесу безумовно впливають на ліквідність, фінансову стійкість, показники ділової активності, базу оподаткування підприємства, досягнення збалансованості доходів та витрат і, як наслідок, на успіх у досягненні пріоритетної мети його подальшого розвитку в умовах ринкової економіки та гарантування прибутковості його діяльності, забезпечення конкурентоспроможності. Як передумова або наслідок розрахункових відносин виступає заборгованість, що обґрунтовує об'єктивність її появи та існування як невід'ємного явища в господарській діяльності підприємств.

Вплив заборгованості на активність підприємства є неоднозначним, оскільки дебіторська заборгованість спричиняє вилучення оборотних коштів підприємства, а кредиторська — забезпечує короткострокове залучення капіталу. Вона, зокрема, впливає на такі суттєві характеристики підприємства, як його ліквідність і фінансова стійкість. Тому значні суми боргів підприємства несуть в собі значні ризики погіршення його ліквідності та фінансової стійкості. Зазначені аргументи говорять про особливу актуальність проблеми створення ефективної системи управління заборгованістю підприємства. Основним завданням функціонування такої системи має бути забезпечення пропорційності обсягів заборгованості економічно обґрунтованим рівням, оптимізація її складу та структури з метою запобігання безнадійним боргам та іншим фінансовим ризикам.

Аналіз сучасного рівня заборгованості підприємств України говорить про наявність в її структурі досить значних об’ємів протермінованої заборгованості. Динаміка останніх років показує зростання як дебіторської, так поряд з нею і кредиторської заборгованості, що зумовлено, на жаль, не збільшенням обсягів реалізації, а підсиленням кризових явищ. Ефективність управління поточними зобов’язаннями підприємств значним чином залежить від якості його інформаційного підґрунтя. Основними чинниками інформаційного забезпечення є дані бухгалтерського обліку. Важливим методичним інструментом, який застосовується в інформаційному забезпеченні, є методика економічного аналізу. Вищезазначене підтверджує досить високу актуальність обраної теми дослідження.

Вивченню питання обліку та аналізу дебіторської заборгованості приділено увагу у наукових працях вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема, таких як М.Д.Білик, І.А.Бланк, Л.В.Харакоз, Л.Я.Підвисоцька, Т.О.Москалюк, А.М.Лисенко, А.А.Мазаракі, Д.Шорт, Г.Велш та ін.

Однак наукові дослідження з питань обліку поточних зобов’язань є несистемними та фрагментарними, що вимагає їх додаткового розгляду. Відсутність рекомендацій з проблемних питань формування обліково-аналітичної інформації про поточні зобов’язання підприємств, а також алгоритму їх узагальнення у звітності визначили актуальність та основні напрями дослідження.

Метою дослідження є обґрунтування та поглиблення теоретичних, методичних і практичних засад формування та функціонування системи обліково-аналітичного забезпечення поточних зобов’язань підприємства, а також розробка напрямків їх вдосконалення.

Виконання поставленої мети передбачає постановлення та вирішення подальший головних **завдань:**

розглянути поняття та класифікацію дебіторської заборгованості підприємства;

- дослідити порядок визнання, оцінки та відображення в обліку поточних зобов’язань;

- надати фінансово-економічну характеристику ТОВ «Сингента»;

- проаналізувати стан первинного, аналітичного та синтетичного обліку поточних зобов’язань на ТОВ «Сингента»;

- виявити недоліки та запропонувати шляхи вдосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення поточних зобов’язань на ТОВ «Сингента».

Об’єктом магістерської роботи є процес формування та функціонування системи обліково-аналітичного забезпечення поточних зобов’язань підприємства на базисному підприємстві.

Предметом дослідження сукупність теоретичних, методичних та практичних засад обліково-аналітичного забезпечення поточних зобов’язань.

Методи дослідження. Під час проведення дослідження використовувалася множина загальнонаукових та спеціальних методів: логічні, узагальнення, порівняння, методи економічного та фінансового аналізу.

Інформаційні джерела. Інформаційно-фактологічною базою дипломної роботи застосовані наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, присвячені питанням обліку, аналізу і аудиту поточних зобов’язань, законодавчі, нормативно-правові акти національного та міжнародного рівня, фінансова звітність, облікові та організаційно-розпорядчі документи підприємства ТОВ «Сингента», ресурси мережі Інтернет.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Економічна сутність поточних зобов'язань, теоретичні аспекти організації обліку, аналізу та контролю поточних зобов'язань

Поточні зобов’язання є однією зі складових залученого капіталу, який поряд із власним служить джерелом формування господарських засобів підприємства. Провадження господарської діяльності зумовлює виникнення значної кількості зобов’язань у підприємства. Складають значну частину пасивів підприємства, оскільки забезпечують формування значної частини активів.

Проблеми визначення сутності, класифікації та оцінці зобов’язань досліджували багато українських та закордонних вчених, серед яких: Н.С. Абалмасова, Т.А. Бутинець, П.В. Завгородній, В.В Качалкін, Д. Колдуелл, М.В. Кужельний, Н.М. Ткаченко, С.І. Травінська, Н.І. Чабанова, О. С. Філімоненков та інші.

Визначення безпосередньо терміну «зобов’язання» надавали науковці в різні часи, доповнюючи та вдосконалюючи попередників, або розглядали його зовсім по іншому.

«Протягом XV – XX ст. було сформовано два окремі наукові напрями в бухгалтерському обліку: економічний та юридичний. Варто відмітити, що юридичне пояснення зобов’язань зародилось ще в XVIII ст., а економічне відноситься до початку XIX ст.»[13].

В подальшому саме економічне тлумачення даного поняття стало предметом дослідження більшості науковців. Наприклад, Ф.В. Єзерський (1836–1916 рр.) вважав, «що з економічної точки зору зобов’язання у підприємства можуть бути лише перед власником. Отже, в його розумінні, предметом обліку виступає саме капітал. А вся кредиторська заборгованість – це невід’ємна його частина» [13]. На основі цього, можна визначити, що

Ф.В. Єзерський відносив кредиторську заборгованість до капіталу, зменшеного на величину дебіторської заборгованості.

«Цілком очевидно, в кожній країні науковці розглядали і трактували зобов’язання по-різному. Це залежало від рівня розвитку економічних відносин та особливостей провадження господарської діяльності в країні. Таким чином, італійські вчені визначили зміст бухгалтерської науки в зміні прав і зобов’язань осіб, які брали участь в економічному процесі. Італійська юридична школа цілком могла б пояснити всі факти економічного життя, пов'язані з урахуванням виконання контрактів. У XVI столітті у багатьох німецьких країнах існувало правило: сума боргових зобов'язань, відображена в бухгалтерських книгах, визнається судом до присяги на Біблії в половині суми, після – в повному обсязі» [15].

«Іспанія була однією з перших країн, що впровадили Державні правила бухгалтерського обліку. Посади бухгалтерів у Німеччині, Австро-Угорщині та Швейцарії були однаковими. Стан теорії бухгалтерського обліку в даних країнах в ті часи був на досить низькому рівні» [16].

«На будь-якому підприємстві управлінські рішення приймаються на основі інформації про поточні зобов'язання, що формується в системі бухгалтерського обліку. Саме тому існує необхідність вдосконалення теоретико-методологічних аспектів документування, класифікації, визнання, оцінки та відображення поточних зобов'язань у системі бухгалтерського обліку, а також методів аналізу, поточних зобов'язань та визначення їх впливу на платоспроможність підприємства з урахуванням сучасних умов ведення бізнесу. Саме ці проблеми досліджували у своїх працях вітчизняні і зарубіжні вчені. С.І. Травінська визначає поточні зобов'язання як зобов'язання, які підлягають погашенню на вимогу кредиторів, а також частина зобов'язань, яка буде погашена протягом операційного циклу або одного року, починаючи з дати балансу» [17].

В.В. Качалін стверджував, що «поточні зобов'язання – це зобов'язання, для ліквідації яких використовуються поточні активи, які могли б бути використані в провадженні звичайної діяльності підприємства» [13].

Група економістів, що мають схожі погляди на економічне трактування поточних зобов’язань – Н.С. Абалмасова, В.С. Терещенко. Вони запропонували свій підхід до визначення поточних зобов'язань. Згідно з ним, «поточні зобов’язання – це короткострокові фінансові зобов'язання, які мають бути погашені протягом поточного операційного циклу підприємства або протягом року з дати складання бухгалтерського балансу. Зобов'язання, які оплачуються на вимогу кредиторів або очікується, що вони будуть ліквідовані протягом дванадцяти місяців»[14].

В табл. 1.1 наведено погляди різних науковців на визначення та сутність поточних зобов’язань.

Таблиця 1.1.

Визначення сутності поточних зобов’язань

Науковець	Визначення
Бланк І.А.	«Короткострокові фінансові зобов’язання - всі види залучених фінансових к коштів, що використовує підприємство, із строком погашення основної суми боргу до одного року (короткострокові банківські кредити, короткострокові позики небанківських установ, емітовані короткострокові облігації підприємства, емітовані векселя, отримані товарні кредити, різні форми внутрішньої кредиторської заборгованості тощо)» [1]
Голов С.Ф., Єфіменко В.І.	«Короткострокові зобов'язання (кредиторська заборгованість) включає в себе борги, які мають бути погашені впродовж року або одного господарського циклу незалежно від його тривалості» [2]
Грабова Н.Н.	«Поточні зобов'язання - сума боргів, які належить сплатити підприємству іншим підприємствам, фірмам, а також громадянам, які є його кредиторами» [3]
Грішина О.	«Поточні зобов'язання - заборгованість, яка має бути погашена протягом поточного операційного циклу підприємства» [4]
Завадськиц І.С., Осовська Г.В., Юшкевич О.О.	«Поточні зобов'язання - сума боргів, що належить сплатити підприємству, організації, установі. Поточні зобов'язання виникають в процесі господарської діяльності підприємства, організації, установи і свідчать про залучення коштів в господарську діяльність підприємства» [5]
Завгородній В.П.	«Поточні зобов'язання - сума заборгованостей підприємства (організації) юридичним або фізичним особам (кредиторам), що має бути погашена протягом операційного циклу. Виникає внаслідок господарських стосунків між ними» [7]

Продовження таблиці 1.1.

Житна І.П.	«Поточні зобов'язання - сума заборгованості підприємства перед юридичними і фізичними особами» [6]
Кірейцев Г.Г.	«Поточні зобов'язання - це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди» [8]
Поддерьогін А.М., Буряк Л.Д.	«Поточні зобов'язання - складова капіталу підприємства, яка представляє собою вимоги до підприємства з боку фізичних та юридичних осіб щодо оплати товарів, продукції, послуг» [9]
Ткаченко Н.М.	«Поточні зобов'язання - заборгованість підприємства по оплатам іншим суб'єктам господарювання» [9]
Філімоненков О.С.	«Поточні зобов'язання - це борги (заборгованість) підприємства, які виникають внаслідок придбання товарів та послуг в кредит, або кредити, які підприємство отримує для свого фінансування» [11]
Чабанова Н.В.	«Поточні зобов'язання - це вимоги по відношенню до підприємств інших суб'єктів господарювання та отримання грошей, товарів або надання послуг» [12]

Джерело: сформовано автором за [1-12]

Щодо поділу та класифікації, то С.Л. Береза, Т.А. Бутинець, Л.В. Чижевська «поділяють зобов'язання на наступні групи: монетарні і немонетарні; поточні і майбутні; довгострокові і поточні; фактичні, оціночні і умовні» [18].

У свою чергу іноземні вчені мають власний погляд на проблему та економічну суть поточних зобов’язань. А саме такі, як: Керміт Д. Ларсон, Джон Дж. Уайльд, Б. Чіапетта стверджують, що «поточні зобов’язання – це ті, які повинні бути погашені протягом одного року, проте, якщо операційний цикл більше ніж один рік, то вони можуть бути сплачені протягом цього строку» [13] .

М. Баффет, Д. Кларк вважають, що поточні зобов’язання – це борги та інші зобов’язання, що компанія повинна погасити в межах одного фінансового року, тобто це кошти, які компанія винна постачальникам за товари та послуги, надані в кредит. Х. Андерсон, Д. Колдуелл і А Б. Нідлз поділяють «поточні зобов'язання за ступенем ймовірності на фактичні, оціночні і умовні» [19].

Зобов'язання вважаються фактичними, що випливають з контракту, договору або на підставі законодавства, також лише в тому випадку, якщо їх

сума може бути чітко і однозначно розрахована. Вони включають непогашені рахунки, заробітну плату, дивіденди, що підлягають виплаті, заборгованість з податку з продажів та податку на підакцизні товари, поточну частину довгострокових зобов'язань. Оціночні зобов'язання включають зобов'язання, справжня сума яких не може бути ідентифікована до певної дати (наприклад, платежі за гарантійними зобов'язаннями). Що стосується умовних зобов'язань, то вони включають такі зобов'язання, що залежать від майбутніх подій. Також їх ще називають неіснуючими зобов'язаннями.

Таким чином, на основі результатів проведеного дослідження економічної сутності поточних зобов'язань можна зробити висновок, що в сучасній економічній літературі відсутній єдиний погляд на дану категорію, методи аналізу та оцінки. Варто також зазначити, що єдиного методологічного підходу до їх обліку та контролю не існує.

Невизначеність теоретичних трактувань цього показника, відмінності в практичних аспектах його використання ускладнюють оперативність і об'єктивність оцінки результатів діяльності підприємства, конкурентних позицій підприємства і стратегічних напрямків його розвитку.

1.2. Законодавчо-нормативні аспекти обліку і контролю поточних зобов’язань підприємств

Зобов'язання є невід'ємною частиною діяльності компанії. Виробничий процес спрощується за рахунок того, що суб'єкт діяльності отримує матеріальні цінності, використовує працю працівників, бере кредити в банках, платить податки і збори. В результаті у компаній виникають зобов'язання: перед співробітниками, державою. Зобов'язання є однією з важливих складових джерел формування активів підприємства. Вони використовуються для оцінки його фінансового стану: платоспроможності, ліквідності, фінансової стійкості.

В ПСБО 11 «Зобов’язання» поточні зобов’язання визначаються як зобов’язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу.

Зобов'язання відображається в балансі, якщо підприємство має теперішню заборгованість унаслідок минулих подій за таких умов:

– його оцінка може бути достовірно визначена;

– існує ймовірність зменшення економічних вигід у майбутньому внаслідок її погашення.

У табл. 1.2 зазначені основні трактування терміну «зобов’язання» в нормативно-правових актах.

Таблиця 1.2.

Визначення поняття «зобов’язання» в нормативно-правових актах

Нормативно-правовий акт	**Визначення**
П(С)БО 11 «Зобов’язання»	«Поточні зобов'язання - зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу» [24]
НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	«Зобов’язання – це заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди» [20]
Цивільний кодекс України	«Зобов’язанням є правовідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов’язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов’язку» [21]
Господарський кодекс України	«Господарським визнається зобов’язання, що виникає між суб’єктом господарювання та іншим учасником відносин у сфері господарювання з підстав, передбачених кодексом, в силу якого один суб’єкт (зобов’язана сторона, у тому числі боржник) зобов’язаний вчинити певну дію господарського чи управлінсько-господарського характеру на користь іншого суб’єкта (виконати роботу, передати майно, сплатити гроші, надати інформацію тощо) або утриматися від певних дій, а інший суб’єкт (управлена сторона, у тому числі кредитор) має право вимагати від зобов’язаної сторони виконання її обов’язку» [22]

МСБО 37 «Забезпечення, непередбачені зобов’язання та непередбачені активи»	«Зобов’язання – це теперішня заборгованість підприємства, яка виникає внаслідок минулих подій і погашення якої, за очікуванням, спричинить вибуття з підприємства ресурсів, котрі втілюють у собі економічні вигоди» [23]

Джерело: сформовано автором за [20-24]

Наведені нормативно-правові акти окрім безпосереднього визначення терміну «поточні зобов’язання» мають окремі положення щодо регулювання їх обліку. В розділі IV «Господарські зобов'язання» Господарського кодексу України трактуються поняття та формуються підстави виникнення господарських зобов'язань, визначаються майново-господарські зобов'язання, а також організаційно-господарські зобов'язання.

«Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» затверджується перехід України з 2000 року на систему бухгалтерського обліку та звітності на підставі НП(С)БО, які в свою чергу не суперечать МСБО. Закон визначає правові принципи регулювання, організації, ведення обліку поточних зобов’язань і складання фінансової звітності суб’єктами господарювання в Україні» [25].

В податковому кодексі України визначаються основні терміни, об'єкти та суб'єкти оподаткування. Також в даному кодексі визначені наступні елементи: ставка оподаткування, пільги, терміни сплати та подання фінансової звітності.

«НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» визначені основні положення, вказані мета, склад та основні елементи фінансової звітності. В даному НП(С)БО також зазначено звітний період, якісні характеристики фінансової звітності. Також даним НП(С)БО дається загальне поняття про зобов'язання» [20].

Основні методологічні принципи формування в обліку субєктів господарювання інформації про зобов'язання та її відображення у звітності визначені в П(С)БО 11 «Зобов'язання». Також в даному положенні наводиться склад поточних зобов'язань [21].

«План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій та Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій визначають рахунки для обліку поточних зобов’язань підприємств та порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та про факти фінансово-господарської діяльності підприємств» [26].

До поточних зобов’язань відносяться: короткострокові кредити банків, короткострокові векселі видані, кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги, заборгованість за розрахунками та інші поточні зобов’язання.

Відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку для внесення в облік компанії господарських операцій щодо поточних зобов’язань призначено окремий клас рахунків (табл. 1.3).

Таблиця 1.3.

Рахунки, призначені для обліку поточних зобов’язань

Клас 6. Поточні зобов’язання		
60	Короткострокові позики	Усі види діяльності
61	Поточна заборгованість за довгостроковими зобо-в’язаннями	Усі види діяльності
62	Короткострокові векселі видані	Усі види діяльності
63	Розрахунки з постачальниками та підрядниками	Усі види діяльності
64	Розрахунки за податками й платежами	Усі види діяльності
65	Розрахунки зі страхування	Усі види діяльності
66	Розрахунки за виплатами працівникам	Усі види діяльності
67	Розрахунки з учасниками	Усі види діяльності
68	Розрахунки за іншими операціями	Усі види діяльності
69	Доходи майбутніх періодів	Усі види діяльності

Джерело: сформовано автором за [27]

З метою подальшого аналізу для цілей управляння кожне підприємство вводить окремі субрахунки, в залежності від виду зобов’язань та їх основних характеристик. Це дозволяє формувати стратегію управління поточними зобов’язаннями на підприємстві.

Поточні зобов'язання відображаються у ІІІ розділі пасиву балансу «Поточні зобов'язання». Детальніше розглянемо відображення поточних зобов'язань у таблиці 1.4.

Дані таблиці 1.4. свідчать, що у балансі інформація про поточні зобов'язання розкривається зрозуміло та доступно для всіх користувачів. І зовнішні, і внутрішні користувачі інформації можуть детально розглянути можливі ризики та витрати у зв'язку з погашенням поточних зобов'язань.

Таблиця 1.4.

Рахунки, призначені для обліку поточних зобов'язань

Стаття балансу	Код рядка
ІІІ. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1610
Товари, роботи, послуги	1615
Розрахунки з бюджетом	1620
У тому числі податок на прибуток	1621
Розрахунки зі страхування	1625
Розрахунки з оплати праці	1630
Поточні забезпечення	1660
Доходи майбутніх періодів	1665
Інші поточні зобов'язання	1690

Джерело: сформовано автором за [20]

Фінансово-господарська діяльність підприємств зумовлює виникнення багатьох видів зобов'язань і великої кількості кредиторів. Це потребує подальшого дослідження питання класифікації зобов'язань, а також удосконалення його шляхом доповнень та уточнень.

Таблиця 1.5.

Класифікація поточних зобов'язань

Критерії класифікації	Вид зобов'язання
1) Співвідношення прав і обов'язків суб'єктів	- Односторонні - Взаємні
2) Час виникнення	- Теперішні - Майбутні
3) Спосіб погашення	- Монетарні - Немонетарні
4) Вартість	- Відсоткові - Безвідсоткові
5) Вид діяльності	- Операційні - Фінансові

	- Ті, що виникли внаслідок іншого виду діяльності
6) Можливість оцінки	- Фактичні - Оціночні
7) Складність погашення	- Прості - Складні

Джерело: сформовано автором за [17]

Для більш чіткого та доступного розуміння поточних зобов’язань потрібно здійснити їх класифікацію, що подана у таблиці 1.5.

Така класифікація зобов‘язань дасть змогу глибше зрозуміти їхню суть, а також допоможе бухгалтерам і керівникам отримувати різнобічну інформацію про заборгованість з метою ефективного ведення фінансово-господарської діяльності суб‘єкта господарювання.

1.3. Оцінка поточних зобов’язань для обліку, аналізу та контролю

Зобов'язання в сучасних умовах, з одного боку, сприяють розвитку підприємства, а з іншого, є фактором економічного ризику його діяльності. Використовуючи комерційний кредит, підприємство може швидше і масштабніше реалізувати свої цілі, а також підвищити ефективність фінансової діяльності. Однак неадекватне збільшення зобов'язань може призвести до посилення економічної залежності від кредиторів і в гіршому випадку – банкрутство.

«Для правильної організації обліку зобов'язань важливим аспектом є момент, коли вони виникають і оцінюються. Зобов'язання враховується тільки в тому випадку, якщо по ньому є заборгованість. Це правило набагато складніше застосувати, ніж здається, оскільки згідно зі статтею 11 Цивільного кодексу України укладення договору вже є підставою для виникнення зобов'язання»[22]. Тому бухгалтерам важливо розуміти, коли виникає юридичне зобов'язання, і коли настає момент, коли це зобов'язання відображається в бухгалтерських рахунках. Наприклад, у момент підписання контракту на постачання матеріальних активів у підприємства виникає юридичне зобов'язання, яке не відображено в балансі даного суб'єкта. І

тільки тоді, коли права на такі матеріальні активи будуть передані підприємству, це зобов'язання буде зареєстровано в бухгалтерському обліку. У разі виконання умов цієї угоди на компанію можуть бути накладені штрафні санкції, заборгованість за якими буде відображена на бухгалтерських рахунках.

Що стосується оцінки зобов'язань, то необхідно перш за все визначити, що саме мається на увазі під останнім. Огляд економічної літератури показує, що вчені продовжують інтерпретувати оцінку як компонент методу бухгалтерського обліку. При цьому основний акцент робиться на тому, що вона являє собою безпосередньо вираз майна підприємства у грошовій формі з метою узагальнення даних у бухгалтерському обліку та звітності.

М.В. Кужельний називає «оцінку не тільки складовою бухгалтерського обліку, а й його діючою контролюючою функцією фінансового стану» [29].

Я. В. Соколов надає наступне визначення: «Оцінка – це спосіб вираження господарських засобів в узагальнюючому грошовому вимірнику. Вона здійснюється з метою реалізації принципу квантифікації – кількісного вираження якісних характеристик об’єктів обліку. Отже, можна узагальнити, що оцінка є способом вираження в грошовому вимірнику наявності та руху майна, капіталу та зобов’язань.»[13]

Відповідно до П(С)БО 11 «Зобов’язання» зобов’язання визнається лише в тому випадку, якщо його оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигід у майбутньому через його погашення. Якщо на дату балансу раніше визнане зобов'язання не підлягає погашенню, то його сума включається до складу доходу звітного періоду.

«У П(С)БО 11 «Зобов'язання» виділено окремий підрозділ «Визнання та оцінка зобов'язання», де подано інформацію про види оцінки зобов'язань. Визначено, в яких випадках вони застосовуються, але безпосередньо критерії визнання зобов'язань відсутні. Лише в пункті 12 зазначено, визначено оцінку, за якою зобов’язання відображаються у балансі – а саме за сумою погашення,

тобто недисконтованою сумою грошових коштів або їх еквівалентів, що буде сплачена для погашення зобов'язання в процесі провадження звичайної діяльності підприємства. Проблема в тому, що не всі поточні зобов’язання мають однакові особливості. Саме це ускладнює їх оцінку, адже вони не можуть бути уніфіковані»[21].

Перейдемо до розгляду підходів оцінки окремих видів поточних зобов'язань. Короткострокові кредити банків - це сума заборгованості компанії перед банківськими установами за отриманими кредитами. Погашення короткострокового кредиту очікується протягом 12 місяців з дати його отримання.

«Н.М. Малюга пропонує оцінювати отримані компанією позики одним з наступних способів:

1) з обліком процентів, належних до сплати на кінець звітного періоду за договорами позики;

2) без обліку процентів, належних до сплати на кінець звітного періоду за договорами позики»[28].

У П(С)БО 11 «Зобов'язання» наявний окремий розділ «Визнання та оцінка зобов'язань». В ньому відображено процедуру оцінки зобов'язань за їх видами. Що стосується оцінки поточних зобов'язань, то в цьому стандарті зазначено тільки те, що поточні зобов'язання відображаються в балансі за сумою погашення.

У міжнародній практиці для поточних зобов'язань використовуються такі види оцінок (табл. 1.6).

Таблиця 1.6.

Види оцінки зобов’язань

Вид оцінки	Характеристика
За історичною собівартістю	«Зобов’язання відображаються за сумою надходження або за деяких інших обставин, та за сумами грошових коштів чи їх еквівалентів, що як очікується будуть сплачені з метою погашення зобов’язання в ході звичайної діяльності» [30]
Оцінка зобов’язань за поточною	«Зобов’язання відображаються за недисконтованою

собівартістю	сумою грошових коштів або за їх еквівалентів, яка була б необхідна для погашення зобов’язань під час звичайної діяльності» [30]
Оцінка зобов’язань за вартістю реалізації	«Зобов’язання відображаються за вартістю їх погашень, тобто за недисконтованою сумою грошей, яка як очікується буде сплачена для погашення зобов’язань під час звичайної діяльності» [30]

Продовження таблиці 1.6.

За теперішньою вартістю	«Зобов’язання відображаються за теперішньою дисконтованою вартістю майбутнього чистого вибуття грошових коштів, які як очікується будуть необхідні для погашення зобов’язань під час звичайної діяльності» [30].

Джерело: сформовано автором за [17]

Як видно з цієї таблиці, поточні зобов'язання в міжнародній практиці відображаються по одному з чотирьох видів вартості: історичної, поточної, реалізаційної і теперішньої. «Однак найбільш розповсюдженою основою оцінки, яку суб'єкти господарювання беруть для підготовки фінансової звітності, є історична вартість. Зазвичай це поєднується з іншими видами оцінки. Деякі науковці-економісти вважають, що поточна вартість робить облікові дані більш реалістичними і придатними для прийняття ефективних управлінських рішень. Поточна вартість відповідно до методів визначення поділяється на поточну вартість придбання, експертну оцінку, справедливу оцінку. Поточна ціна покупки відрізняється від історичної вартості тим, що вона враховує фактор інфляції і динаміку цін» [31].

Таким чином, за національними стандартами бухгалтерського обліку, поточні зобов'язання оцінюються за сумою погашення, тобто за вартістю їх реалізації. Проте зауважимо, що не всі поточні зобов’язання варто оцінювати саме за такою вартістю. Зобов'язання за короткостроковими позиками можна оцінювати за теперішньою вартістю, заборгованість перед бюджетом – за вартістю реалізації, заборгованість за товари, роботи, послуги – за поточною вартістю.

«Шевчук С. у своєму дослідженні звертає увагу на порядок оцінки поточної заборгованості, вираженої в іноземній валюті, що подано в П(С)БО 21 "Вплив змін валютних курсів" та у МСБО 21 "Вплив змін валютних курсів". Поточні зобов’язання, що формуються в іноземній валюті відображаються у звітності компанії лише після перерахунку суми в національну валюту з використанням курсу НБУ, що діяв на дату здійснення такої операції. Надалі зобов'язання, що визнані монетарними статтями, перераховують за курсом НБУ, що діє на дату погашення зобов'язань або на дату балансу. Якщо при виконанні даного перерахунку виникають курсові різниці, їх відображають у складі відповідних доходів або витрат підприємства. Немонетарні зобов'язання відображають за вартістю, визначеною при їх визнанні, вони не підлягають перерахунку» [32].

РОЗДІЛ ІІ
АНАЛІЗ ГОСПОДАРЬКОЇ ДІЯЛЬНОТІ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У ТОВ «СИНГЕНТА»

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Сингента»

Від часу свого заснування «Сингента» досягла значних успіхів і на сьогоднішній день є одним із лідерів світового агробізнесу, який оцінюється у понад 60 мільярдів доларів. До портфоліо «Сингенти» входить понад 80 засобів захисту рослин, а також велика кількість гібридів і сортів насіння польових та овочевих культур. В українському відділенні компанії працює більше 300 фахівців, серед яких багато кандидатів сільськогосподарських наук. Метою компанії «Сингента» в Україні є пропозиція комплексних рішень для українських аграріїв та партнерство, якому віддають перевагу українські та міжнародні компанії. Компанію «Сингента» вирізняє високоякісна продукція, інтегрований підхід до вирішення поставлених завдань та використання переваг сільського господарства України.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Сингента» (надалі «Компанія») є юридичною особою відповідно до законодавства України та було створене у 1999 році. Компанія зареєстрована за адресою: 03022 Україна, м. Київ, вул. Козацька 120/4. Основною діяльністю Компанії є імпорт і подальший перепродаж на внутрішньому ринку України засобів захисту рослин та насіння для сівби ексклюзивних технологій групи Syngenta, призначених для сільгоспвиробників, а також виробництво такого насіння в Україні. Засоби захисту рослин включають гербіциди, інсектициди, фунгіциди та протруйники насіння для контролю бур'янів, комах та хвороб рослин, застосування яких є суттєвим для підвищення врожаїв та якості продуктів харчування. Стосовно насіння, Компанія здійснює розповсюдження насіння комерційного застосування у сегменті насіння польових культур (включаючи насіння кукурудзи, соняшнику та зернових) та овочів. Компанія є дочірнім підприємством компанії «Syngenta Crop

Protection AG» (Сингента Кроп Протекшн АГ) (Швейцарія), що входить до групи компаній Syngenta на чолі із «Syngenta AG» (Сингента АГ) (Швейцарія). Як наслідок Компанія є економічно залежною від цієї групи компаній. Станом на звітну дату кінцевим власником групи Syngenta є державне підприємство Народної Республіки Китай «China National Chemical Corporation» (Чайна Нешенл Кемикл Корпорейшн).

Діяльність компанії організовано у розрізі бізнес підрозділів: з продажу захисту рослин та насіння. Керівництво вважає компанію єдиним звітним сегментом. Для цілей фінансової звітності керівництво виділяє низку комерційних функцій: відділ продажів, відділ клієнтського сервісу, відділ маркетингу, відділ логістики. Загальногосподарські функції включають загальне керівництво, адміністрацію офісу, фінансовий відділ, відділ по роботі з персоналом, відділ інформаційних технологій та декілька інших спеціалізованих підрозділів. Додатково в структуру компанії входить відділ досліджень та розробок, також утворений декількома групами за напрямами діяльності.

Таблиця 2.1.

Ідентифікаційні реквізити, місцезнаходження та засоби зв'язку ТОВ «Сингента»

Повне найменування	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "СИНГЕНТА"
Скорочене найменування	ТОВ "СИНГЕНТА"
Найменування іноземною мовою	SYNGENTA, LIMITED LIABILITY COMPANY
Скорочене найменування	SYNGENTA, LLC
Організаційно-правова форма	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
Код за ЄДРПОУ	30265338
Територія (область)	Україна, Київська область
Поштовий індекс	03022
Населений пункт	м. Київ
Вулиця, будинок	вулиця Козацька, будинок 120/4
Міжміський код та телефон	0444941771
www-адреса	https://www.syngenta.ua

Джерело: складено автором за даними youcontrol

Станом на 1.09.2023 року ТОВ «Сингента» є товариством з обмеженою

відповідальністю із статутним фондом 3 540 391 580,00 грн., складає самостійний баланс, має круглу печатку зі своїм найменуванням, поточний рахунок в банківський установі. Середня кількість працівників компанії у поточному періоді становить 530 осіб проти 498 чоловік минулого року. Частка жінок на керівних посадах станом на 31 грудня 2021 року становить 23%. Компанія забезпечує рівні можливості для працевлаштування працівників

Інформацію про діяльність суб'єкта господарювання у розрізі видів економічної діяльності представлено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2.

Основні види діяльності ТОВ «Сингента»

Код за КВЕД	Вид діяльності
46.75	**Основний** Оптова торгівля хімічними продуктами
01.11	**Інші** Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур
20.20	Виробництво пестицидів та іншої агрохімічної продукції
46.11	Діяльність посередників у торгівлі сільськогосподарською сировиною, живими тваринами, текстильною сировиною та напівфабрикатами
465.21	Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин
70.22	Консультування з питань комерційної діяльності й керування
72.11	Дослідження й експериментальні розробки у сфері біотехнологій
72.19	Дослідження й експериментальні розробки у сфері інших природничих і технічних наук

Джерело: складено автором за даними youcontrol

Дані таблиці 2.3. дають підстави стверджувати, що відбувається зниження господарського потенціалу, на що вказує зменшення суми активів на 2,15%, що в абсолютному виразі становить 170898 тис.грн.

Зниження спостерігається як по необоротним активам, а саме на -5,16% або 35009 тис.грн. у 2022 році проти 2021 року і більшою мірою за

рахунок зменшення оборотних активів на 1,87% що в абсолютному виразі склало 135899 ти.грн.

Таблиця 2.3.

Горизонтальний аналіз активів ТОВ «Сингента»

у 2021-2022 рр., тис. грн.

Показник	2021	2022	Абс. приріст, +,-	Відн. приріст, %
Основні засоби	562219	514456	-47763	-8,50
Відтрочені податкові активи	100925	117288	16363	16,21
Нематеріальні активи	1500	844	-656	-43,73
Незавершені капітальні інветиції	14174	11221	-2953	-20,83
НЕОБОРОТНІ АКТИВИ	**678818**	**643809**	**-35009**	**-5,16**
Запаси	2436885	4266312	1829427	75,07
Векелі одержані	6977	8200	1223	17,53
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1985852	365878	-1619974	-81,58
Дебіторська заборгованість за розрахунками				
За виданими авансами	171399	183982	12583	7,34
З бюджетом	42765	660988	618223	1445,63
Дебіторька заборгованіть із внутрішніми розрахунками	1615417	885918	-729499	-45,16
Інша поточна дебіторська заборгованість	29443	92593	63150	214,48
Гроші та їх еквіваленти	558022	513134	-44888	-8,04
Витрати майбутніх періодів	4876	3226	-1650	-33,84
Інші оборотні активи	417881	153397	-264484	-63,29
ОБОРОТНІ АКТИВИ	**7269517**	**7133628**	**-135889**	**-1,87**
АКТИВИ	**7948335**	**7777437**	**-170898**	**-2,15**

Джерело: складено автором за даними youcontrol

Отже, ми можемо констатувати, що зміна суми балансу зумовлена в першу чергу зменшенням оборотних активів (-1,87%).

В той же час збільшується сума наявних джерел фінансування для залучення активів, що зумовлено збільшенням суми нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) на 8397 тис. грн. або ж на 6,51% та збільшенню довгострокових зобов’язань до 28267 тис. грн. у 2022 році

проти16087 тис.грн. у 2021 році. Зменшення величини власного капіталу на 7,51%дає підстави стверджувати, що спостерігається зниження рівня добробуту власників.

Таблиця 2.4.

Горизонтальний пасивів активів ТОВ «Сингента»

у 2021-2022 рр., тис. грн.

Показник	2021	2022	Абс. приріст, +,-	Відн. приріст, %
Зареєстрований (пайовий капітал)	3540392	3540392	0	0,00
Додатковий капітал	33441	33441	0	0,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток	1285108	1368705	83597	6,51
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ	**4858941**	**4942538**	**83597**	**1,72**
Інші довгострокові зобов'язання	16087	28267	12180	75,71
ДОВГОСТРОКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	**16087**	**28267**	**12180**	**75,71**
Поточна кредиторська заборгованість за:			0	-
довгостроковими зобов'язаннями	19050	21644	2594	13,62
товари, роботи, послуги	169479	137132	-32347	-19,09
розрахунками з бюджетом	0	47	47	х
розрахунками з оплати праці	802	0	-802	-100,00
Поточні забезпечення	172459	246188	73729	42,75
Доходи майбутніх періодів	173999	201914	27915	16,04
Інші поточні зобов'язання	90997	174095	83098	91,32
КОРОТКОСТРОКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	**3073307**	**2806632**	**-266675**	**-8,68**
БАЛАНС	**7948335**	**7777437**	**-170898**	**-2,15**

Джерело: складено автором за даними youcontrol

Протягом аналізованого періоду підприємство перебувало у двадцятці передових компаній на ринку України. Відповідно до поставленої в дипломі мети нам необхідно більш детально дослідити місце суб'єкта господарювання на ринку України використавши аналітичні дані аналітичної платформи YouControl та привести до одного знаменника данні про

індикатори, які характеризують ринковий скоринг ТОВ «Сингента» за 2018 – 2022 роки.

Для визначення узагальнюючого показника в розрахунок береться місце підприємства у секторі, ринку та субринку, паралельно визначаючи відповідну частку даних сегментів в динаміці.

Таблиця 2.5.

Показники ринкового скорингу ТОВ «Сингента» за 2018 – 2022 роки

Фінансовий індикатор	2018	2019	2020	2021	2022
Індекс MarketScore	A/3.3	B/3.0	A/3.4	A/3.6	A/3.5
Частка у секторі	0,26%	0,21%	0,25%	0,31%	0,24%
Частка ринку	0,95%	0,82%	1,07%	1,11%	0,94%
Частка на субринку	5,42%	4,40%	5,52%	5,78%	4,17%
Місце компанії в секторі	49	58	44	46	55
Місце компанії на ринку	15	17	12	17	15
Місце компанії на субринку	1	1	1	2	3
Абсолютний приріст виручки за рік, млн грн	-668,7	-1493,6	-1493,2	1027,3	-2076,3
Відносний приріст виручки за рік, %	-6,3%	-15,0%	17,6%	10,3%	-18,9%
Абсолютний середньорічний приріст виручки за 3 роки, млн грн	734,8	-547,5	-223,0	342,3	148,1
Сукупний середньорічний темп зростання виручки за 3 роки, %	8,7%	-5,7%	-2,1%	3,3%	1,7%

Джерело: складено автором за даними youcontrol

Дані таблиці 2.5. свідчать про те, що з 2018 по 2021 роки величина індексу MarketScore перебувала майже в одному діапазоні, і становила відповідно A/3.3 у 2018 році та A/3.6 у 2021 році, проте вже у 2022 році даний індикатор знизився до рівня B/3.5 що безперечно дає підстави стверджувати про незначне погіршення значення місця суб'єкта господарювання на ринку України.

Це в свою чергу пояснюється тим, що за попередні п'ять років компанія не змогла покращити своє становище в секторі і як наслідок

втратила шість сходинок рейтингу, з'їхавши з 49 місця в 2018 році на 55 місце у 2022 році. Крім того, слід відмітити, що протягом 2018-2020 років компанія займала першу сходинку рейтингу на субринку, але вже на прикінці досліджуваного періоду, а саме у 2022 році відкатилося на 3-тю сходинку рейтингу. Дана ситуація безумовно є негативною, оскільки саме через це підприємство не спромоглося втримати частку яку займає на субринку і продемонструвало втрату і без того невеликої частки з субринку 5,42% у 2018 році до 4,17% у 2022 році. Це в свою сприяло збільшенню і без того від'ємних значень абсолютного середньорічного приросту виручки за рік з -668,7 млн. грн у 2018 році до від'ємних 2076,3 млн.грн у 2020 році. Це с свою чергу призвело до зменшення величини сукупного середньорічного темпу зростання виручки за рік до 1,7% у 2022 році.

2.2. Методи обліку та контролю поточних зобов'язань підприємства

Поточні зобов'язання бувають різними, і наслідки неплатежів теж різні. Якщо підприємство заборгувало певні суми грошей іншому підприємству, то, як правило, цей процес може бути тривалим і, в крайніх випадках, ми можемо мати справу з судовими органами, а також після закінчення терміну давності можемо взагалі не заплатити ні копійки.

Якщо взяти, наприклад, зобов'язання перед бюджетом, то невиконання таких зобов'язань може призвести до сплати великих сум штрафів, пенею, пенею та адміністративних стягнень. Несплата зобов'язань або їх тривала затримка в майбутньому для підприємства може обернутися різними перевірками з боку державних контролюючих органів і в результаті спричинити за собою значні витрати.

Невиконання зобов'язань перед банками за отриманими кредитами, то тут все набагато складніше. При отриманні кредиту підприємства беруть на себе великий ризик, цей ризик проявляється в тому, що кожна кредитна угода

повинна бути забезпечена. Більшість підприємств надають отриманий кредит під заставу і, як правило, це власність підприємства. Тому в результаті неповернення тіла кредиту компанія ризикує втратити або будівлі, споруди, основні засоби, або все разом узяте, в залежності від суми позики. Саме наслідки від несвоєчасного погашення заборгованостей визначає необхідність контролю поточних зобов'язань та їх обліку.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги є результатом проведення розрахунків з постачальниками і підрядниками за умов післяоплати. Основні завдання організації бухгалтерського обліку кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги наведено на рис. 2.1.

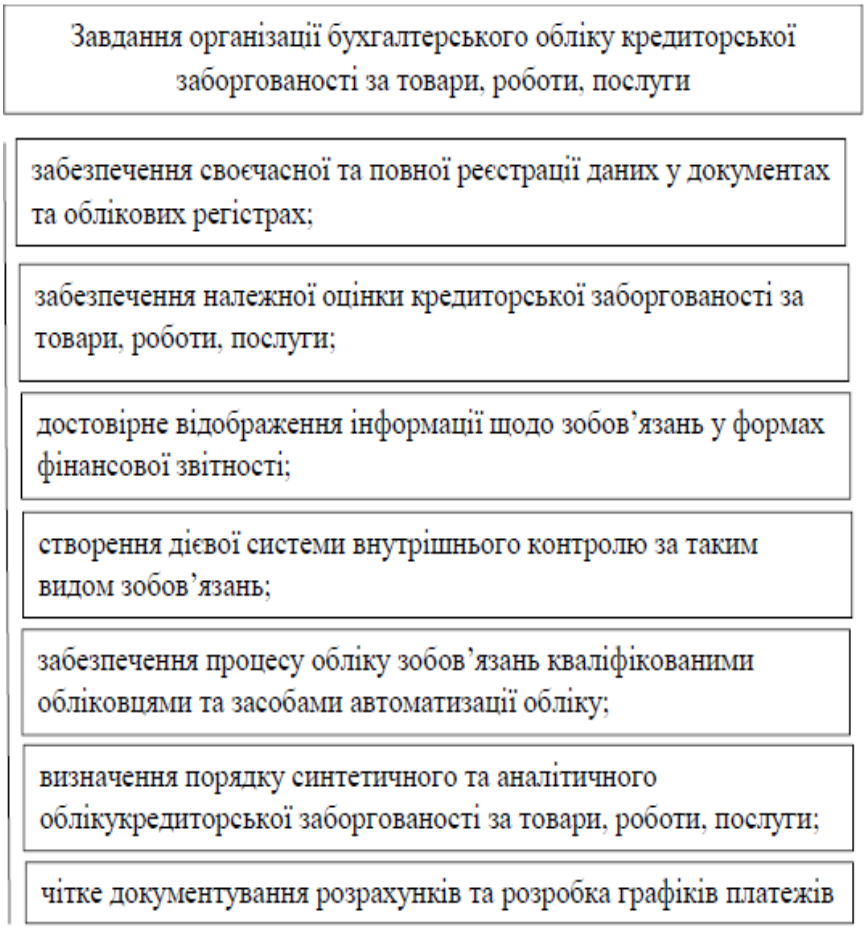

Рис. 2.1 Завдання організації бухгалтерського обліку кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги

Для забезпечення ефективності та надійності процесу поставок при виборі постачальників необхідно аналізувати наступні елементи: цінова політика (яка включає наступні витрати: на зберігання, транспортування та страхування); умови оплати; гарантійні терміни; наявність післяпродажного обслуговування; відповідність товарів (робіт, послуг) стандартам якості; можливість закупівель безпосередньо у виробників продукції; географічне положення; фінансовий стан постачальника (підрядника).

Основними джерелами інформації для контролю розрахункових операцій є первинні документи. Розрахунки з постачальниками і підрядниками проводяться на підставі наступних документів: рахунків-фактур, рахунків-фактур, рахунків-фактур, актів прийому-передачі виконаних робіт, накладних.

Рахунок і рахунок-фактура вважаються розрахунковими документами, які повинні бути акцептовані. Акцепт розрахункових документів - це напис уповноваженої особи на рахунку-фактурі, що вказує на згоду на оплату рахунку-фактури. Надалі покупець надає відповідному банку, де він обслуговується, платіжне доручення на оплату придбаних матеріальних цінностей і отримує банківську виписку про списання грошових коштів з поточного рахунку.

Інформація про зобов'язання компанії перед постачальниками (підрядниками) за виконані роботи (послуги) відображається в обліку на підставі актів прийому-передачі виконаних робіт. Первинні документи, що видаються при оплаті заборгованості за товари (роботи, послуги), залежать від форми розрахункових операцій.

Для обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками за отримані матеріальні цінності (роботи, послуги) призначений рахунок 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками"(рис. 2.2).

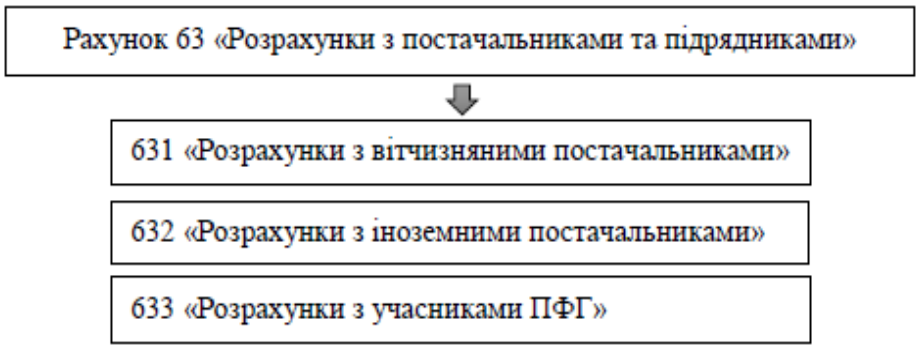

Рис. 2.2 Розкриття структури рахунка 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»

Кредит вищевказаного рахунку показує заборгованість за матеріальні цінності (роботи, послуги), отримані від постачальників або підрядників, а дебет показує погашення такої заборгованості.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги є грошовою статтею, і тому при їх обліку враховуються вимоги П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів». Бухгалтерський облік влаштований таким чином, що розрахунки, вироблені в різних валютах, відокремлені один від одного.

Особливістю обліку кредиторської заборгованості за розрахунками з постачальниками і підрядниками є те, що укладення договорів поставки, купівлі-продажу, договорів підряду викликає виникнення юридичного зобов'язання, яке ніяк не відбивається на рахунках бухгалтерського обліку і в бухгалтерському балансі. Таке зобов'язання почне враховуватися лише після того, як суб'єкти господарювання почнуть виконувати свої зобов'язання і зобов'язання відповідатиме критеріям його визнання відповідно до П(С)БО 11 «Зобов’язання».

Кредитні операції є ефективним засобом фінансування господарської діяльності підприємств, однак вони обумовлені низкою проблем, пов'язаних з недосконалістю і нестабільністю законодавчої бази, низькою платоспроможністю господарюючих суб'єктів, високим рівнем ризику як для кредитних організацій, так і для підприємств. Основним видом кредитування є банківський кредит [19].

Короткострокові кредити отримуються в основному для фінансування поточних виробничих витрат на поворотній основі: придбання товарно-матеріальних цінностей, виплата заробітної плати, погашення заборгованості постачальникам тощо. Нові кредити не можуть бути використані для здійснення платежів за попередніми кредитами [63].

Окрім кредиту компанія може отримувати позики. За своєю економічною природою позика є більш широким поняттям, ніж кредит. У Плані рахунків бухгалтерського обліку рахунок 60 "Короткострокові позики" (рис. 2.3) призначений для відображення інформації про кредити і позики. Незважаючи на назву рахунку "Короткострокові позики", інструкція із застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку не передбачає субрахунку для обліку позик до цього рахунку. Так, в інструкції зазначено, що "на рахунку 60 "Короткострокові кредити" враховуються розрахунки в національній та іноземній валютах за банківськими кредитами, термін погашення яких не перевищує дванадцяти місяців зі звітної дати, і за кредитами, термін дії яких закінчився.

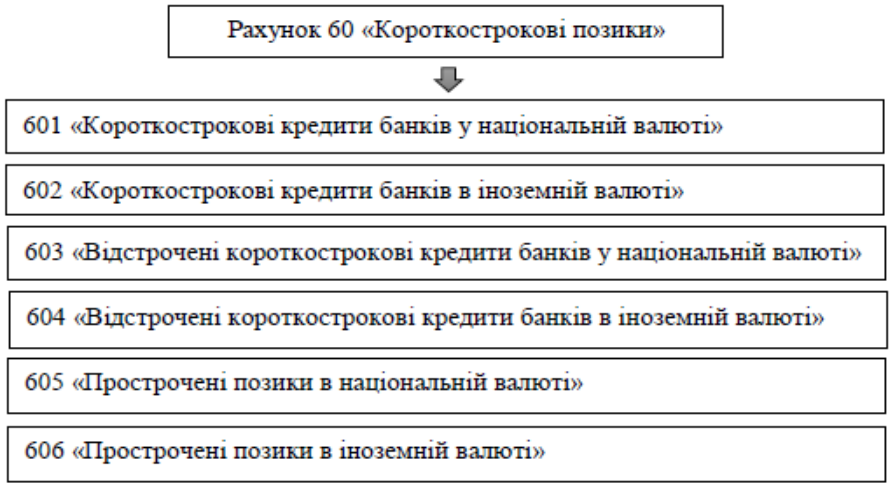

Рис. 2.3 Розкриття структури рахунка 60 «Короткострокові позики»

За кредитом рахунку 60 «Короткострокові позики» відображуються суми отриманих позик чи кредитів, а за дебетом - сума їх погашення або переведення до складу довгострокових зобов’язань, якщо відбулося

відстрочення позик чи кредитів. Аналітичний облік короткострокових кредитів (позик) здійснюється кредиторами (банками) в розрізі кожного кредиту (позики) окремо і за термінами їх погашення. Господарські операції з руху позик і кредитів, що відбулися протягом звітного періоду, відображаються в журнальній формі бухгалтерського обліку в першому і другому розділах журналу 2 в хронологічному порядку відповідно до отриманих первинних документів. У розділі ІІІ зазначеного журналу відображаються аналітичні дані по рахунку 60 "Короткострокові позики".

Одним з компонентів поточних зобов'язань є поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, для якої призначений однойменний рахунок 61. Така заборгованість виникає, коли термін оплати довгострокових зобов'язань становить менше дванадцяти місяців зі звітної дати.

До рахунка 61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов’язаннями» відкривають наступні субрахунки (рис. 2.4).

За кредитом рахунку 61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов’язаннями» відображається та частина довгострокових зобов’язань, яка підлягає погашенню протягом дванадцяти місяців з дати балансу, за дебетом – погашення поточної заборгованості. Аналітичний облік при цьому здійснюється в розрізі кредиторів та видів заборгованості.

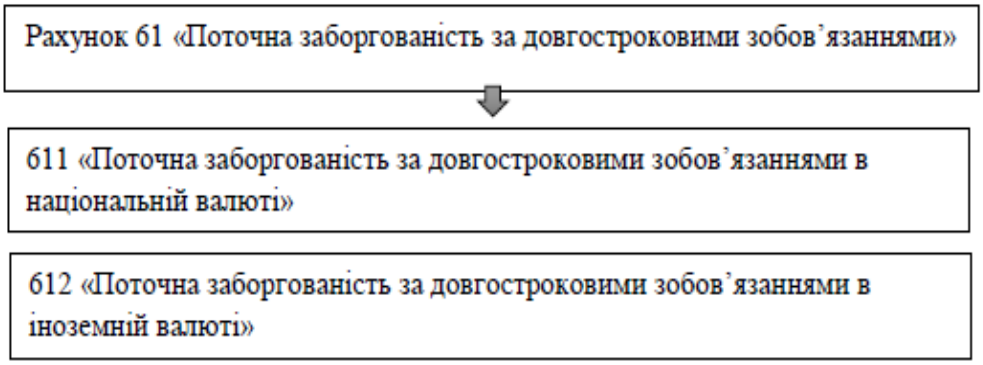

Рис. 2.4 Розкриття структури рахунка 61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов’язаннями»

Розрахунки з бюджетом визначають формування зобов'язань підприємства перед бюджетом. Такий борг є особливою і важливою ланкою в

економічних відносинах між господарюючими суб'єктами і державою. На розвиток податкової системи будь-якої держави впливає протиріччя інтересів держави і підприємств. Останні прагнуть оптимізувати свій податковий тягар, дотримуючись законодавчих, нормативних і методологічних принципів. Згідно з Податковим кодексом України, податки і збори в Україні поділяються на загальнодержавні та місцеві. Національні податки включають: прибутковий податок; Податок на додану вартість; податок на доходи фізичних осіб; акцизний податок; екологічний податок; мито; орендна плата. Серед місцевих податків виділяються податок на майно і єдиний податок, а серед місцевих зборів – плата за місця для паркування транспортних засобів і туристичний збір.

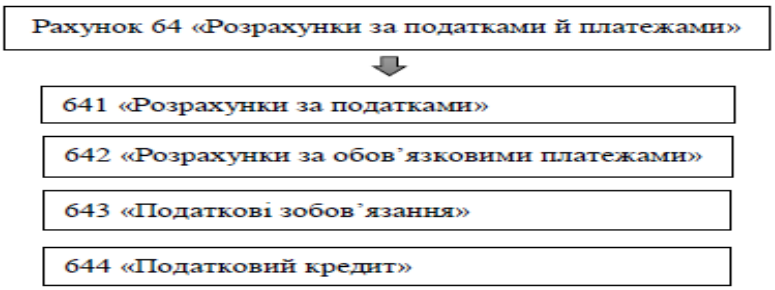

Рис.2.5 Розкриття структури рахунка 64 «Розрахунки за податками й платежами»

В Україні податки і збори відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку обліковуються на рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами» (рис. 2.5).За кредитом цього рахунку відображаються нараховані до бюджету суми платежів, а за дебетом – належні до відшкодування з бюджету податки та їх сплата.

Аналітичний облік розрахунків по податках і платежах ведеться за їх видами. Податкові ставки, порядок їх обчислення і сплати визначаються податковим законодавством. Суб'єкти господарювання самостійно розраховують податки і збори за певними ставками і перераховують їх до бюджету.

Іншим видом поточних зобов'язань є заборгованість, що виникає в результаті розрахунків по виплатах працівникам. Серед пільг працівникам головною є заробітна плата. Облік розрахунків з працівниками, крім П(С)БО 11 "Зобов'язання", також регулюється П(С)БО 26 "Виплати працівникам", згідно з яким виплати працівникам складаються з поточних платежів, виплат після закінчення трудової діяльності, виплат при звільненні, а також виплат інструментами власного капіталу компанії та інших довгострокових платежів.

Групування інформації про заробітну плату по кожному співробітнику підприємства здійснюється в наступних стандартних документах: табель обліку робочого часу; зведений перелік обліку використання машинно-тракторного парку; зведений перелік обліку вантажних автомобілів; наряд-наряд на відрядну роботу. Регістром, що відображає аналітичний облік розрахунків з персоналом по заробітній платі, є фонд заробітної плати співробітника. Для узагальнення інформації про розрахунки з виплат працівникам, які відносяться як до бухгалтерського, так і до неврахованого складу підприємства, за винагород (за всіма видами заробітної плати, преміями, надбавками тощо), за сумами, не отриманими у встановлений строк з каси підприємства з виплат працівникам, за іншими поточними платежами, призначено рахунок 66 "Розрахунки з виплат працівникам"(рис. 2.6). До зазначеного рахунку відкривають наступні субрахунки:

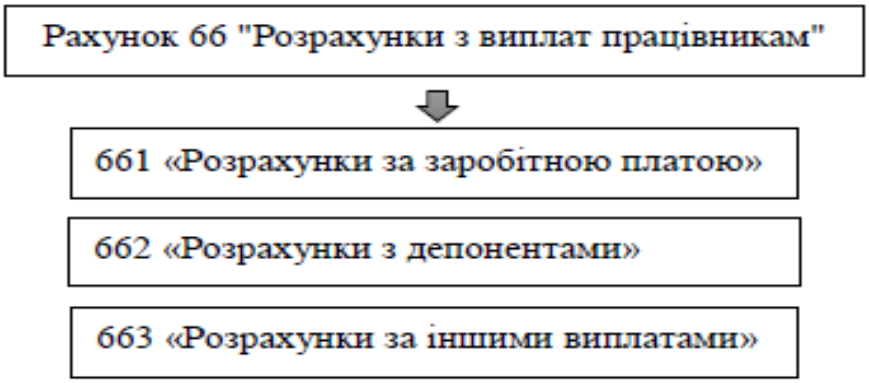

Рис. 2.6 Розкриття структури рахунка 66 "Розрахунки з виплат працівникам"

Аналітичний облік розрахунків з персоналом ведеться по кожному співробітнику, видам виплат і утримань. Рахунок 65 «Розрахунки зі страхування» призначений для обліку розрахунків за відрахуваннями на обов'язкове державне соціальне страхування, індивідуальне страхування персоналу, страхування майна та інші страхові розрахунки. Для цієї мети до зазначеного рахунку відкриваються такі субрахунки (рис. 2.7):

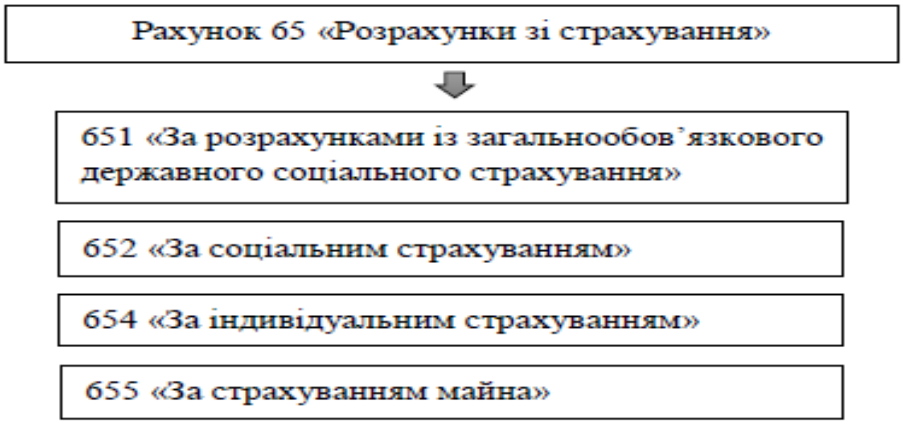

Рис.2.7 Розкриття структури рахунка 65 «Розрахунки зі страхування»

За кредитом рахунку обліковуються нараховані страхові зобов'язання та кошти, отримані від страхових органів, а за дебетом - оплата заборгованості та витрачання страхових коштів підприємством. Аналітичний облік страхових розрахунків ведеться за кожним видом зборів і відрахувань, за страхувальниками та індивідуальними договорами страхування.

В інструкції із застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку серед поточних зобов'язань виділено рахунок 67"Розрахунки з учасниками" (рис. 2.8). Цей рахунок призначений для узагальнення інформації про розрахунки з учасниками та засновниками господарюючого суб'єкта, які безпосередньо пов'язані з розподілом власного капіталу, зокрема дивідендів.

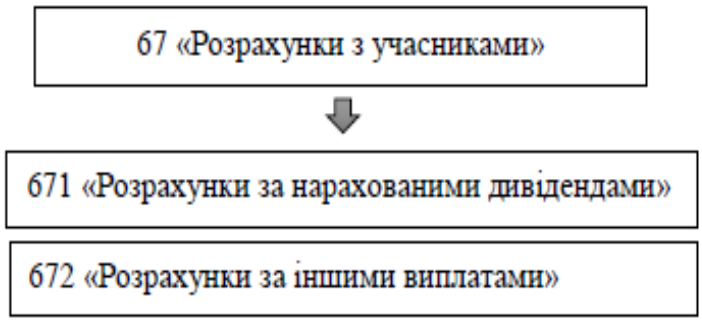

Рис.2.8 Розкриття структури рахунка 67 «Розрахунки з учасниками»

Дані субхрахунки призначені для відображення дивідендів, що нараховані власникам простих або привілейованих акцій та облік інших виплат, що нараховані засновникам та учасникам за користування майном.

2.3. Огляд типових проблемних питань при веденні обліку поточних зобов'язань

У дослідного підприємства в бухобліку в дебеті субрахунку **644** зависла сума податкового кредиту за отриманими послугами адмінпризначення, яка виникла за "проблемною" податковою накладною.

Також по бухобліку висить дебетове сальдо за субрахунком **643.** Воно вигулькнуло у зв'язку з отриманням від покупця авансу за товари. Однак протягом трьох років ми так і не отоварили цю передоплату. Зараз виявили, що контрагент ліквідувався, тому таку безнадійну кредиторку в бухобліку списали **(Дт 681 Кт 717).** Але відкоригувати податкові зобов'язання за нею вже не можна, бо минуло три роки.

Проблема полягала в тому, як правильно списати завислі в бухобліку сальдо субрахунків **644** та **643?** Ми маємо розглянути як таке списання вплине на облік з податку на прибуток?

У цьому разі дебетове сальдо, яке утворилося на субрахунках 644 та 643, у бухобліку нам варто списати до складу витрат.

Бухоблік. Почнемо з **субрахунку 644.** Судячи із ситуації, що розглядається, на дату отримання акта наданих послуг у бухобліку ви,

либонь, зробили записи: **Дт 92** “Адміністративні витрати” **Кт 631** “Розрахунки з вітчизняними постачальниками” і **Дт 644/Податковий кредит не підтверджений Кт 631.**

Зауважимо: застосовувати цей субрахунок раніше пропонував п. 8 уже не чинної Інструкції з бухгалтерського обліку податку на додану вартість, затвердженої наказом Мінфіну України від 01.07.97 р. № 141 (далі — Інструкція № 141). Тому й досі його за старою звичкою багато бухгалтерів іще використовують.

Оскільки вхідний ПДВ у цьому разі виникає за “проблемною” податковою накладною (наприклад, її складено з помилками чи, можливо, вона не зареєстрована в Єдиному реєстрі податкових накладних), то включати його до податкового кредиту, на жаль, не можна (п.п. 198.6, 201.10 Податкового кодексу України, далі — ПКУ). Однак і відносити такий вхідний ПДВ одразу до вартості отриманих послуг не годиться. Бо ж туди він може потрапити, лише якщо отримає статус невідшкодованого непрямого податку. А це можливо, тільки коли минуть строки, протягом яких ваш контрагент може виправити помилку/зареєструвати податкову накладну. Відповідно, допоки зазначені строки не спливуть (або ж не наступлять інші обставини, які свідчитимуть про те, що помилку в податковій накладній не можна виправити та/або податкову накладну не можна зареєструвати, приміром у разі ліквідації постачальника), сума вхідного ПДВ у вас має обліковуватися в **дебеті** субрахунку **644.** І лишень після настання згаданих обставин її логічно було б перекинути до витрат (приміром, у **дебет** субрахунку **949** “Інші витрати операційної діяльності”). Раніше, між іншим, такий самий алгоритм пропонував застосовувати й п. 8 Інструкції № 141.

Залишилося з’ясувати, на які строки тут слід орієнтуватися. Із ПКУ випливає, що податкову накладну можна виправити та/або зареєструвати **протягом 1095 днів** від дня її складання (п.п. 50.1, 198.6 та

192.1 ПКУ). Принаймні саме так інтерпретує норми головної податкової скрижалі Мінфін України (див. лист від 31.08.18 р. № 11310-09-10/2681) та податківці (див. консультацію в категорії 102.16 Загальнодоступного інформаційно-довідкового ресурсу).

Отже, виходить, як тільки-но мине три роки, упевнено можна сказати про неможливість формування податкового кредиту. А тому вхідний ПДВ немає сенсу вже зберігати за дебетом **субрахунку 644/Податковий кредит не підтверджений.** У зв'язку із цим через 1095 днів із дати виписки податкової накладної чи дати, коли вона мала бути виписана, суми із **субрахунку 644/Податковий кредит не підтверджений,** на нашу думку, можна сміливо списати в **дебет** субрахунку **949.** Ретроспективно щось переобчислити (у даному випадку — вартість отриманих послуг) у зв'язку зі списанням ПДВ, вважаємо, не потрібно.

Стосовно субрахунку **643** зазначимо таке. Три роки назад під час отримання від контрагента передоплати в рахунок майбутнього постачання товарів ви в бухобліку, судячи з усього, зробили записи: **Дт 311** "Поточні рахунки в національній валюті" **Кт 681** "Розрахунки за авансами одержаними" і **Дт 643** "Податкові зобов'язання" **Кт 641** "Розрахунки за податками". Визнані за такою операцією податкові зобов'язання із ПДВ ви, найімовірніше, заплатили в бюджет і могли б про них уже й забути. Однак через три роки виявилося, що покупець, від якого було отримано аванс, ліквідувався. Тому визнана кредиторка трансформувалася в безнадійну. Тож усю її суму (з ПДВ) у бухобліку треба списати до складу доходу (**Дт 681 Кт 717** "Дохід від списання кредиторської заборгованості") на підставі п. 5 П(С)БО 11 "Зобов'язання" (згідно з ним, якщо на дату балансу раніше визнане зобов'язання не підлягає погашенню, то його суму треба включати до складу доходу звітного періоду). Що ви благополучно й зробили. І якби таке списання відбулося в межах 3-річного терміну, то раніше відображені податкові зобов'язання за допомогою розрахунку коригування, складеного

вами, можна було за бухобліком також відсторнувати (тобто зробити запис: **Дт 643 Кт 641** методом “червоне сторно”) і все було б прийнятно для підприємства.

Безнадійна товарна кредиторська заборгованість виникає в ситуації, коли продавець не поставив товари (роботи, послуги) у рахунок отриманої від покупця-кредитора передоплати.

Окремих норм, що регламентують підстави для списання з балансу кредиторської заборгованості, у нормативних актах із бухгалтерського обліку немає. Тут потрібно виходити з того, що зобов’язанням визнається заборгованість підприємства, яка виникла в результаті минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди (п. 3 р. II НП(С)БО 1).

При цьому, згідно з п. 5 П(С)БО 11, зобов’язання визнається, коли його оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигід у майбутньому внаслідок його погашення. Якщо на дату балансу раніше визнане зобов’язання не підлягає погашенню, його суму включають до складу доходу звітного періоду.

Які конкретно обставини свідчать про те, що визнане зобов’язання не підлягає погашенню, вирішує саме підприємство. Водночас з огляду на уніфікацію податкових та бухгалтерських норм у кредитора й боржника є сенс орієнтуватися на обставини визнання заборгованості безнадійною, наведені в пп. 14.1.11 ПКУ.

Безнадійну товарну кредиторську заборгованість списують із балансу на підставі бухгалтерської довідки про кредиторську заборгованість, у якій зазначають таку інформацію (п. 7.5 р. III Положення № 879):

- назву, адресу кредитора;
- суму, причину, дату та підставу виникнення заборгованості.

Кредиторську заборгованість списують у кореспонденції з

субрахунком **717** “Дохід від списання кредиторської заборгованості”. Із наведеного в Інструкції № 291 опису до цього рахунку випливає, що на ньому узагальнюють інформацію про доходи від списання кредиторської заборгованості, яка виникла в ході операційного циклу, після спливу строку позовної давності.

Однак на цьому субрахунку можна показувати доходи від списання кредиторки й на інших підставах, зокрема у зв’язку з ліквідацією кредитора.

Податковий облік безнадійної товарної кредиторки

Податок на прибуток. Жодних коригувань щодо безнадійної кредиторської заборгованості в ПКУ не передбачено, із чим погоджуються й податківці (ІПК ДФСУ від 03.05.18 р. № 1982/6/99-99-15-02-02-15/ІПК, ІПК ДФСУ 14.06.18 р. № 2620/6/99-99-15-03-02-15/ІПК, від 11.09.18 р. № 3989/ 6/99-99-15-03-02-15/ІПК). Тому всі платники податку на прибуток обілковують таку заборгованість у податковому обліку, виключно на підставі даних бухобліку.

ПДВ. Наразі податківці дотримуються позиції, що в ситуації, коли в постачальника товарів/послуг після одержання авансового платежу від покупця в подальшому виникають обставини, унаслідок яких договір постачання товарів/послуг не виконано, товари/послуги не поставлено протягом строку позовної давності й постачання інших товарів/послуг, в оплату яких можуть бути зараховані ці кошти, здійснюватися не будуть, а кредиторську заборгованість щодо отриманого авансу списують, постачальник має право зменшити раніше нараховану суму податкового зобов’язання з ПДВ на підставі складеного й зареєстрованого в ЄРПН розрахунку коригування до податкової накладної. Такий розрахунок коригування, пов’язаний зі зменшенням вартості товарів (послуг), підлягає реєстрації у ЄРПН покупцем.

Проте, розрахунок коригування до податкової накладної не може бути складений і зареєстрований до податкової накладної, з дати складання якої

минуло більш ніж 1095 календарних днів (ІПК ДФСУ від 20.07.17 р. № 1283/6/ 99-99-15-03-02-15/ ІПК, від 11.09.18 р. № 3989/ 6 / 99 -99 -15 - 03-02-15/ІПК, від 25.10.18 р. № 4552/6/99-99-15-03-02-15/ІПК). У підсумку маємо: після спливу 1095 календарних днів постачальник не може вже зменшити свої податкові зобов'язання з ПДВ.

Приклад. Підприємство виявило кредиторську заборгованість щодо отриманої від покупця передоплати на суму 36000 грн, із ПДВ, за якою кредитор (покупець) був оголошений банкрутом. При цьому покупець зміг зареєструвати зменшувальний розрахунок коригування до податкової накладної в ЄРПН. Облік цих операцій буде таким як відображено в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6.

Облік операцій зі списання безнадійної товарної кредиторки

№ з/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	Списано заборгованість, визнану безнадійною	681 (36)	717	36000
2	Відсторновано податкові зобов'язання із ПДВ (методом "сторно") на підставі зменшувального розрахунку коригування до податкової накладної, зареєстрованого у ЄРПН	643	641	6000

Джерело: складено автором

Проте тут заковика виникла в тому, що з моменту отримання авансу, за яким було оформлено податкову накладну і, відповідно, відображено в бухобліку ПДВ-зобов'язання проводкою: **Дт 643 Кт 641,** уже сплило три роки. А якщо так, то зменшення раніше відображеного ПДВ технічно не можна зробити. Бо ж, за логікою контролерів, розрахунок коригування до податкової накладної, з дати складання якої минуло більше ніж 1095 календарних днів, зареєструвати в Єдиному реєстрі податкових накладних неможливо (ІПК ДФСУ від 25.10.18 р. № 4552/6/99-99-15-03-02-15/ІПК). Тож виходить, що після спливу 3-річного терміну постачальник не може вже зменшити свої податкові зобов'язання з ПДВ. Однак ПДВ, який завис у такому разі за **Дт** субрахунку **643,** усе одно треба кудись списати. Він же не

може значитися там вічно. На нашу думку, найоптимальніше його **на дату списання безнадійної кредиторки** відправити до складу витрат поточного періоду. Скажімо, до **дебету** субрахунку **949**. Відповідно, запис у такому разі може бути таким: **Дт 949 Кт 643.**

Це можна пояснити тим, що спершу всю суму безнадійної кредиторки (з урахуванням ПДВ, який у ній сидить) списують до складу доходу ***(Дт 681 Кт 717).*** Адже п. 5 *П(С)БО 11* наказує включати до доходу всю суму зобов'язання, яке не підлягає погашенню. Крім того, інакше *субрахунок* **681** у вас просто не закрився б. Водночас відомо, що, за пп. 6.1 п. 6 *П(С)БО 15 "Дохід",* сума ПДВ, яка підлягає перерахуванню в бюджет, не має потрапляти до доходу. Обговорюваний ПДВ ви до бюджету сплатити, і він там уже й лишиться, бо ПДВ-зобов'язання не можна вже відкоригувати. Тому не залишається нічого іншого, як ту частину доходу, яка збільшена на суму ПДВ, перекрити ПДВшними витратами.

Податок на прибуток. Наразі порядок відображення суми ПДВ у бухобліку прямо впливає на податково-прибутковий облік. Адже в р. III ПКУ не передбачено якихось спеціальних правил чи податкових коригувань фінрезультату відносно ПДВшних сум. Тому останні впливають на об'єкт обкладення податком на прибуток за бухобліковими правилами. Підтверджують це й контролери (лист ГУ ДФС у м. Києві від 19.01.16 р. № 701/10/26-15-11-02-13 та консультацію в категорії 102.02 ЗІР).

+

РОЗДІЛ ІІІ
ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

3.1. Завдання, джерела та організація аудиту поточних зобов'язань

Суб'єкти господарювання різних форм власності постійно шукають нові способи підвищення прибутковості їх діяльності, а також шляхи ефективного використання економічних методів управління підприємством.

На практиці в якості основного джерела інформації з метою прийняття управлінських рішень виступає система бухгалтерського обліку. Достовірність обліку та звітності, аналіз причин їх невідповідності реальній картині діяльності суб'єкта господарювання є актуальними питаннями в умовах економічної кризи та нестабільного зовнішнього середовища функціонування. У зв'язку з цим підвищується роль аудиту, який забезпечує довіру до облікової інформації та фінансової звітності. Тобто важливою метою фінансової звітності є забезпечення необхідною інформацією зовнішніх та внутрішніх користувачів, достовірність якої має бути підтверджена аудиторською перевіркою.

«Аудиторська перевірка є багатогранним і складним процесом, що потребує правильної і раціональної організації. Термін «аудит» походить від лат. Audire, що означає чути, тобто розуміти процес, явище і вміти його оцінювати. Відповідно до Закону України «Про аудиторську діяльність» під аудиторською діяльністю визначено таку підприємницька діяльність, яка включає в себе організаційне і методичне забезпечення аудиту, практичне виконання аудиторських перевірок(аудит), а також надання інших аудиторських послуг. У свою чергу, під аудитом визначено перевірку даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності підприємства з ціллю висловлення незалежної думки аудитора щодо її достовірності в усіх суттєвих аспектах та відповідності нормам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку чи інших правил(внутрішніх положень підприємства) відповідно до вимог користувачів»[32].

Аудиторська перевірка підприємств в країнах з розвинутою ринковою економікою є нормою, без якої неможливе цивілізоване ведення бізнесу.

Значна роль аудиторської перевірки є і для будь-якого вітчизняного підприємства, так як сприяє забезпеченню достовірності його фінансової звітності. Така перевірка характеризується незалежністю суб'єкта перевірки і керівництва суб'єкта господарювання, що перевіряється. Фактор незалежності при цьому є дуже важливим, він дозволяє забезпечити неупереджену думку аудиторів щодо достовірності фінансової звітності клієнта.

Необхідність послуг аудитора виникла через такі обставини:

1) значна залежність результатів прийнятих управлінських рішень від якості облікової інформації;

2) можливість необ'єктивної подачі інформації з боку керівництва інформації у випадку конфлікту інтересів між ними та користувачами такої інформації, зокрема, інвесторами, власниками, кредиторами та ні.;

3) відсутність у користувачів облікової інформації вільного доступу до неї для оцінки її достовірності та якості;

4) необхідність наявності спеціальних фахових знань для перевірки фінансової звітності.

Важливою складоваю аудиту фінансової звітності та перевірки даних бухгалтерського обліку є аудит поточних зобов'язань, який націлений на оцінку системи обліку і встановлення зловживань та помилок. Спеціального стандарту, який регулював би аудит поточних зобов'язань, немає. Проте затверджено Міжнародні стандарти аудиту, що регламентують різні етапи аудиторської перевірки. Характеристику досліджуваних об'єктів аудиту подано в МСА 230 «Аудиторська документація», МСА 500 «Поняття й види аудиторських доказів», МСА 505 «Зовнішні підтвердження», МСА 530 «Аудиторська вибірка» тощо.

Аудит поточних зобов'язань передбачає перевірку дотримання методологічних засад формування в обліку інформації про поточну

заборгованість підприємства перед іншими контрагентами, а також достовірність розкриття інформації про них у фінансовій звітності. До основних завдань аудиту поточних зобов'язань можна віднести:

1) встановити, чи пасиви, що відображені на рахунках 6 класу «Поточні зобов'язання», представляють собою повний перелік поточних боргів підприємства;

2) з'ясувати, чи всі визнані поточні зобов'язання належать суб'єкту господарювання;

3) встановити, чи операції щодо поточних зобов'язаннях віднесені до відповідного звітного періоду;

4) встановити правильність оцінки поточних зобов'язань та перевірити, чи операції за поточними зобов'язаннями відображені у належній сумі (арифметична перевірка);

5) перевірити, чи поточні зобов'язання правильно оформлені первинними документами;

6) встановити правильність перенесення даних з первинних документів в регістри обліку та звітність;

7) з'ясувати, чи поточні зобов'язання належним чином класифіковані у Балансі (Звіті про фінансовий стан), а також чи відображена інформаціяпро них, зокрема та, що вимагається П(С)БО 11 «Зобов'язання»,у Примітках до річної фінансової звітності.

Джерелами аудиту поточних зобов'язань є:

1. Первинні документи, до яких відносять: кредитні договори, договори купівлі-продажу, платіжні доручення, накладні, накладні-вимоги, прибуткові і видаткові касові ордери, акти про приймання матеріалів, наряди, акордні наряди тощо.

2. Дані обліку за рахунками 60 «Короткострокові позики», 61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями», 62 «Короткострокові векселі видані», 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», 64

«Розрахунки за податками й платежами», 65 «Розрахунки за страхуванням», 66 «Розрахунки за виплатами працівникам», 67 «Розрахунки з учасниками», 68 «Розрахунки за іншими операціями» в розрізі субрахунків та аналітичних рахунків;

3. Облікові регістри (Журнали 2, 3 та відомості до них у разі ведення обліку за журнальною формою або відповідні машинограми при автоматизованій формі обліку);

4. Фінансова звітність – форма № 1 «Баланс», форма № 4 «Звіт про рух грошових коштів», форма № 5 «Примітки до річної фінансової звітності».

5. Наказ про облікову політику, внутрішня звітність, дані інвентаризації, результати попередніх аудиторських перевірок, аналітичні дослідження щодо діяльності підприємства тощо.

Для досягнення основної мети аудиту поточних зобов'язань аудитор повинен забезпечити одержання достатньої кількості аудиторських доказів.

«Аудиторські докази мають бути достатніми для формулювання обґрунтованих висновків, що відображають думку аудитора. Кількість доказів, які необхідні для аудиторських оцінок, не регламентується на законодавчому рівні. Аудитор, виходячи з професійної думки, повинен самостійно ухвалити рішення щодо необхідного обсягу інформації, яка потрібна для складання висновку щодо достовірності фінансової звітності суб'єкта господарювання. Докази збираються щодо кожного твердження, частими є випадки, коли один доказ може підтвердити два і більше затвердження. Аудиторські докази поділяють за такими ознаками: в залежності від правил подання інформації, передбачених чинним законодавством (прямі і непрямі); в залежності від джерела отримання (внутрішні; зовнішні; змішані; сформовані аудитором); в залежності від ступеня надійності (достовірні, недостовірні); в залежності від форми (письмові, усні); в залежності від ступеня переконливості (релевантні, переконливі)»[109, с. 89].

При аналізі надійності доказів аудитору слід враховувати такі правила:

1) докази, що одержані зі зовнішніх джерел, є надійнішими, ніж докази, отримані із внутрішніх джерел;

2) докази, отримані із внутрішніх джерел, є надійними у разі ефективності систем бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю;

3) зібрані аудитором докази є надійнішими доказів, що надані суб'єктом господарювання;

4) докази у формі документів і письмових заяв надійніше заяв, представлених в усній формі.

У випадку отримання з різних джерел суперечливих доказів, аудитор має здійснити додаткові процедури, щоб з'ясувати реальний стану справ. У випадку наявності серйозних сумнівів щодо істотного затвердження, аудитор повинен отримати достатні й обґрунтовані докази для їх усунення. Якщо цього зробити не вдається, то він має висловити умовно-позитивну думку або відмовитися від висловлення думки.

Відповідно до МСА 500 «Аудиторські докази» [59, с. 408], існують такі процедури одержання доказів:

1) інспектування, під яким розуміють перевірку записів, документів чи матеріальних активів. В процесі інспектування можна отримати аудиторські документальні докази з різною надійністю;

2) спостереження, тобто дослідження процесів або процедур, що виконуються іншими особами.

3) запити і підтвердження, під якими розуміють пошук і одержання даних в обізнаних осіб у межах або за межами суб'єкта господарювання. Вони мажуть бути як письмовими, так і усними;

4) підрахунок, тобто виконання аудитором самостійних розрахунків або перевірка точності арифметичних розрахунків;

5) аналітичні процедури, тобто аналіз важливих показників і тенденцій.

З метою підтвердження виконання суб'єктом господарювання усіх

умов підготовки фінансової звітності в частині відображення поточних зобов'язань, аудитор має розробити алгоритм своїх дій в межах таких напрямів:

1). Виявити фінансово-господарські операції та події, що зумовлювали виникнення або погашення поточних зобов'язань і мали місце протягом звітного періоду, та згрупувати їх за змістом.

2). Встановити перелік рахунків бухгалтерського обліку, що відображають вищезазначені операції та події, сальдо цих рахунків за даними обліку та фінансової звітності.

3). Дослідити обсяг і зміст інформації, яка представляється до розкриття у звітності.

Погоджуємось з думкою А.А. Михалків, « що з метою виконання дій аудитора доцільно розукрупнювати інформацію, що подається у звітності в частині поточних зобов'язань таким чином, щоб аудиторські докази логічно і повно відображали всі процедури аудиту. Групування даних на етапах розукрупнення інформації забезпечить можливість оцінки ризику її спотворення та визначення обсягу необхідних аудиторських процедур. Розукрупнення показників фінансової звітності відбувається таким чином: по-перше, дослідження процедур підготовки фінансової звітності в зворотному порядку; по-друге, виділення в межах фінансової звітності важливих статей і формування завдань аудиту в рамках кожної статті по-третє, статті взаємопов'язані з рахунками бухгалтерського обліку; по-четверте, здійснюється групування рахунків в межах господарських операцій, які є підставою для запису на рахунках»[55, с. 106] (рис. 3.1).

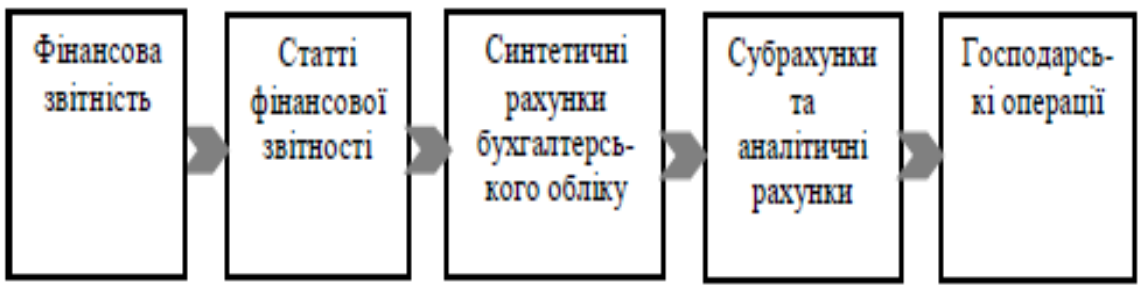

Рис. 3.1. Етапи розукрупнення інформації при проведенні аудиту поточних зобов'язань

Погоджуємось з думкою А.Т. Сафарової, що для систематизації процесу аудиторської перевірки доцільно використовувати подану на рис 3.2 організаційно-структурну модель проведення аудиту поточних зобов'язань.

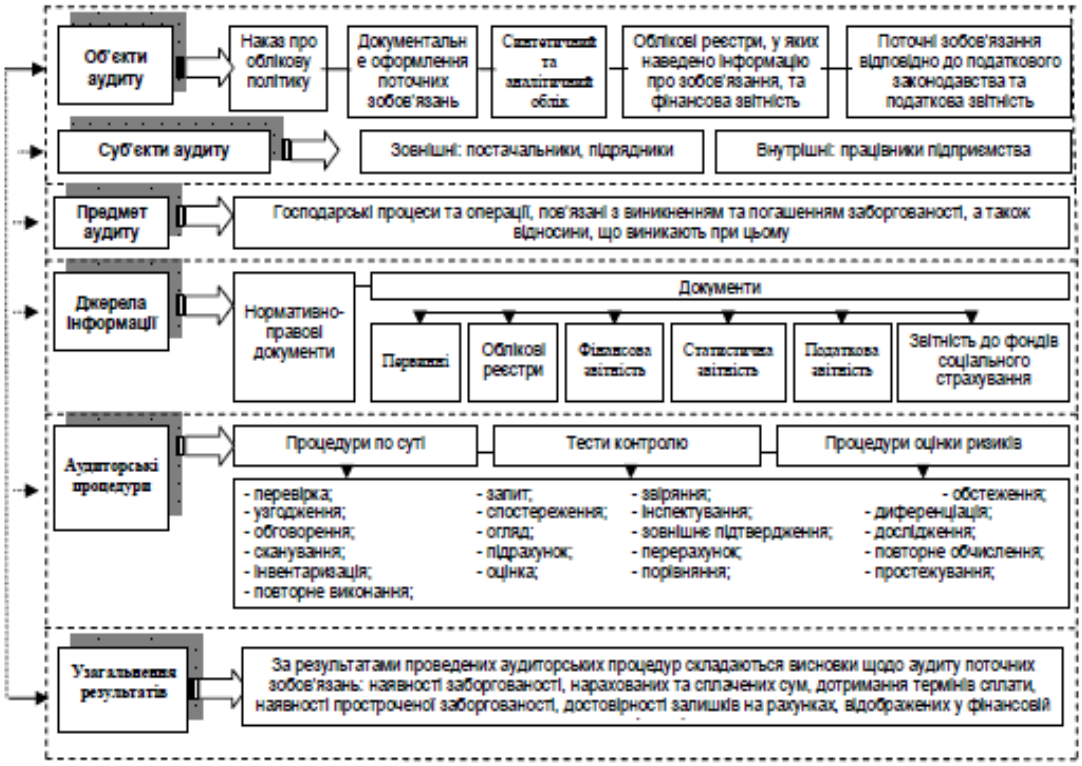

Рис. 3.2. Організаційно-структурна модель аудиту поточних зобов'язань

До основних етапів аудиту поточних зобов'язань відносять: підготовчий, планування, одержання аудиторських доказів, формування висновку аудитора.На підготовчому етапі обумовлюються умови проведення перевірки щодо об'єкта аудиту та укладається договір. У договорі повинні бути зазначені усі суттєві аспекти щодо аудиторської перевірки.

Планування здійснюється з метою забезпечення відповідної уваги важливим ділянкам аудиторської перевірки, оперативного виявлення та вирішення потенційних проблем, якісної організації аудиту.

«При плануванні аудиторської перевірки слід дотримуватися таких принципів: комплексність (забезпечення взаємозв'язку всіх стадій роботи);

безперервність (забезпечення взаємозв'язку між стратегічним і тактичним плануванням аудиту); оптимальність (вироблення кількох варіантів плану і вибір найбільш оптимального); мобілізація (застосування реальних і найбільш ефективних форм з використанням часу спеціалістів)» [9, с. 67].

Ефективне планування аудиту поточних зобов'язань дозволяє вирішити такі питання: ознайомлення з бізнесом і обліковою системою; оцінка ризику, пов'язаного зі системою обліку і системою внутрішнього контролю; обрання стратегії аудиту з урахуванням ступеня аудиторського ризику; координування аудиторської перевірки з метою її виконання на високому професійному рівні і в оптимальні строки; встановлення бюджету часу, необхідного на аудиторську перевірку; розрахунок необхідного матеріально-технічного забезпечення аудиторської перевірки.

До основних показників планування аудиту відносять: обсяг робіт, чисельність необхідного для проведення перевірки аудиторського персоналу; кількості залучених спеціалістів і експертів зі сторони; тривалість аудиторської перевірки; вартість аудиту та ін. Слід зазначити, що процес планування аудиту відбувається протягом усієї перевірки, тому до плану можуть вноситися зміну і здійснюватися необхідні коригування.

«Після встановлення мети і завдань аудиторської перевірки поточних зобов'язань, оцінки бізнесу клієнта, системи внутрішнього контролю розробляється програма перевірки. Вона відображає конкретні процедури перевірки поточних зобов'язань, із вказівкою на виконавців і строки виконання. На думку Е. А. Аренса, Дж. К. Лоббека, програма аудиту, як правило, розробляється в розрізі трьох сегментами: перевірка операцій, аналітичні процедури, а також звірка окремих елементів сальдо. Кожен із сегментівдосліджується як за циклами господарських операцій, так ів межах рахунками»[52].

Вибір методу або процедури є наслідком емпіричного професійного судження аудитора, який опирається, по-перше, на мету та обставини самого

замовлення аудиту, по-друге, на особисту кваліфікацію і досвід. Процедури формуються з конкретної послідовності застосовуваних методів. Залежно від характеристик замовлення у склад аудиторської процедури можуть включатися різні методи. З цього боку, якість аудиторської послуги залежить від підбору оптимальної кількості й обґрунтованого виду того чи іншого методичного прийому.

Таким чином, програма аудиту характеризує процес організації здійснення аудиту поточних зобов'язань. Належним чином здійснене планування аудиту дасть змогу підвищити ефективність аудиторської перевірки та впевненість у достовірності окремих ділянок обліку та фінансової звітності загалом.

3.2. Оцінка фінансової стійкості підприємства на основі аналізу структури власного капіталу і зобов'язань

Перш за все проведемо аналіз рівня ліквідності та платоспроможності ТОВ «Сингента» за 2018 – 2022 роки. При проведенні обчислень застосуємо методику представлену компанією яка є лідером на ринку аналітичної інформації, а саме корпорації You Control, що в свою чергу дасть нам змогу обчислити величину індикатора Fin Score. Цей зведений індикатор може розглядатися як скоринговий індекс фінансової стійкості підприємства та надає можливість здійснення аналізу повного спектра фінансової активності компанії, а саме зрозуміти положення суб'єкта господарювання відносно рівня ліквідності, платоспроможності, рентабельності та ділової активності.

Базуючись на даних представлених у таб.3.1 ми можемо стверджувати, що за досліджуваний період ТОВ «Сингента» погіршило загальний свої своє становище у плані ліквідності. Це доводить той факт, що майже всі основні показники, які характеризують рівень ліквідності підприємства значно зменшилися у період 2019-2022 років.

Таблиця 3.1.

Динаміка рівня ліквідності ТОВ «Сингента» за 2018-2022 роки

Фінансовий індикатор	2018	2019	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6
Індекс FinScore	B/2,9	B/2,5	B/2,5	C/2,4	C/2,3
Ліквідність					
Поточна ліквідність	200,8%	537,1%	234,8%	236,5%	254,2%
Абсолютна ліквідність	14,1%	45,4%	6,3%	18,2%	18,3%
Коефіцієнт «кислотний тест»	140,4%	280,2%	162,0%	157,2%	102,2%

Продовження таблиці 3.1.

1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт швидкої ліквідності	137,3%	274,8%	158,3%	143,3%	96,1%
Відношення грошових коштів до активів	6,7%	7,6%	2,4%	7,0%	6,6%
Проміжний коефіцієнт покриття	135,4%	267,4%	102,7%	90,7%	64,7%

Джерело: складено автором за даними you control

Так, якщо у 2019 році рівень поточної ліквідності перебував на позначці 537,1% при референтному рівні більше 100%, то вже у 2022 році даний індикатор хоча і не зменшився нижче рекомендованого рівня, але зменшився на 282,9% і перебував на позначці 254,2%. Аналізуючи данні таблиці, ми можемо поставити під сумнів здатність компанії погашати поточні зобов'язання лише за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів, оскільки значення коефіцієнта абсолютної ліквідності не є стійким. Протягом останніх чотирьох років, воно навіть трохи не наблизилося до референтного значення, який має перебувати на рівні більше 20%. Подібну динаміку до спадання показують також індикатори, які характеризують здатність підприємства покривати короткострокові зобов'язання найбільш ліквідними активами (коефіцієнт швидкої ліквідності) та проміжний коефіцієнт покриття, які за досліджуваний період знизилися більше ніж у 1,4 рази з 137,3% у 2018 році до 96,1 % у 2022 році. Також необхідно відзначити, ТОВ «Сингента» має ненабагато кращі показники поточної ліквідності у порівнянні з середніми значеннями по галузі (рис.3.3.).

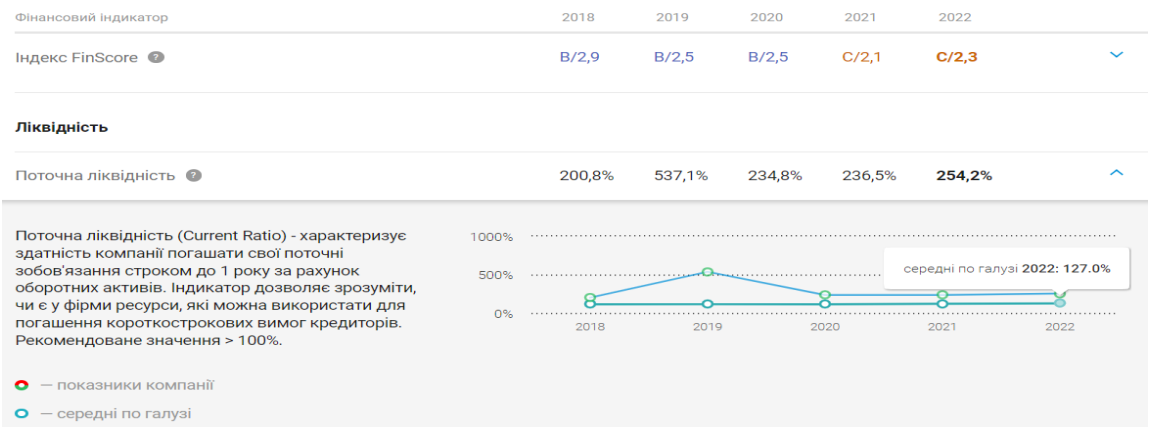

Рис.3.3. Динаміка зміни поточної ліквідності ТОВ «Сингента» та середньогалузевої величини за 2018-2022 роки

З проведеного аналізу (рис.3.3.), ми можемо бачити, що у 2018 році середньогалузева величина постійної ліквідності перебувала на рівні 114,8% то цей же індикатор у ТОВ «Сингента» знаходився на позначці 200,8%, а вже у 2022 році значення поточної ліквідності трохи випереджає середні показники по галузі, а саме 254,2% у ТОВ «Сингента» та 127,0% в середньому по галузі.

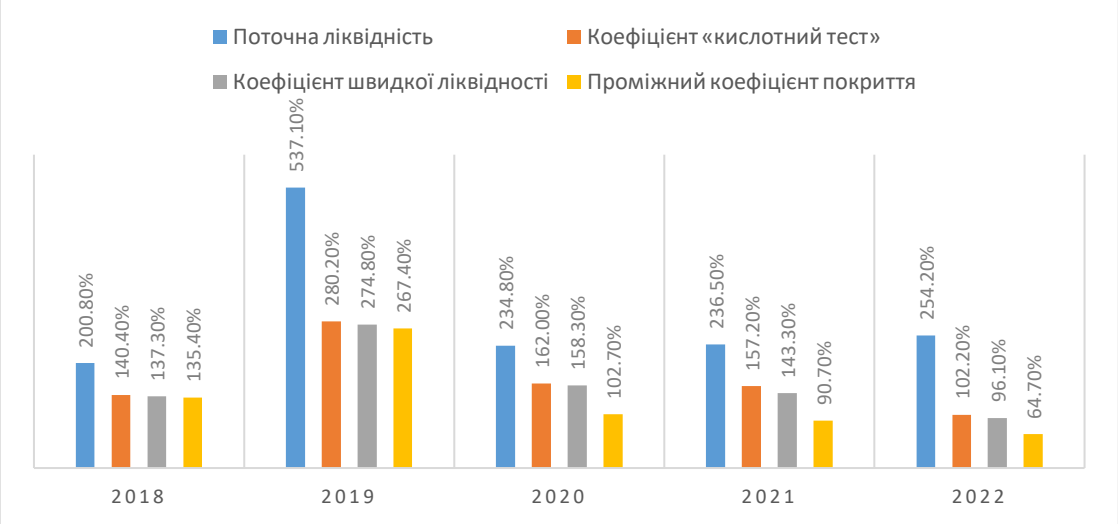

Рис.3.4. Динаміка зміни основних показників ліквідності ТОВ «Сингента» за 2018-2022 роки

Отже, на протязі 2018-2022 року спостерігається часткове зниження усіх значимих коефіцієнтів, що характеризують ліквідність ТОВ «Сингента», що не може бути розцінене нами як позитивне явище.

Таблиця 3.2.

Динаміка рівня платоспроможності ТОВ «Сингента»

за 2018-2022 роки

Фінансовий індикатор	2018	2019	2020	2021	2022
Індекс FinScore	B/2,9	B/2,5	B/2,5	C/2,4	C/2,3
Платоспроможність					
Коефіцієнт автономії	56,2%	82,4%	61,0%	61,1%	63,6%
Відношення чистого боргу до EBITDA	4,5	1,8	14,6	6,1	8,2
Коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом	1069,4%	826,4%	659,9%	715,8%	767,7%

Джерело: складено автором за даними you control

Ще одним етапам аналізу фінансових індикаторів є детальний аналіз показників які дають можливість зробити висновки, щодо платоспроможності ТОВ «Сингента».

Дослідивши стан платоспроможності ТОВ «Сингента» за останні п’ять років, ми можемо спостерігати позитивні зрушення, оскільки відбулося збільшення в частині частки власного капіталу компанії у величині коштів, інвестованих у її діяльність, а саме з 56,2% у 2018 році до 63,6% у 2022 році. Дана ситуація, дає нам змогу стверджувати, що ТОВ «Сингента» стає більш фінансово незалежною від кредиторів, оскільки це значення перевищує референтний рівень, який має бути на рівні >=50% для підприємств сектору нефінансових корпорацій, куди відноситься базовий суб’єкт господарювання. При чому, це відбувається на фоні тісної відповідності показників по підприємству та середньогалузевим рівнем за останні три роки.

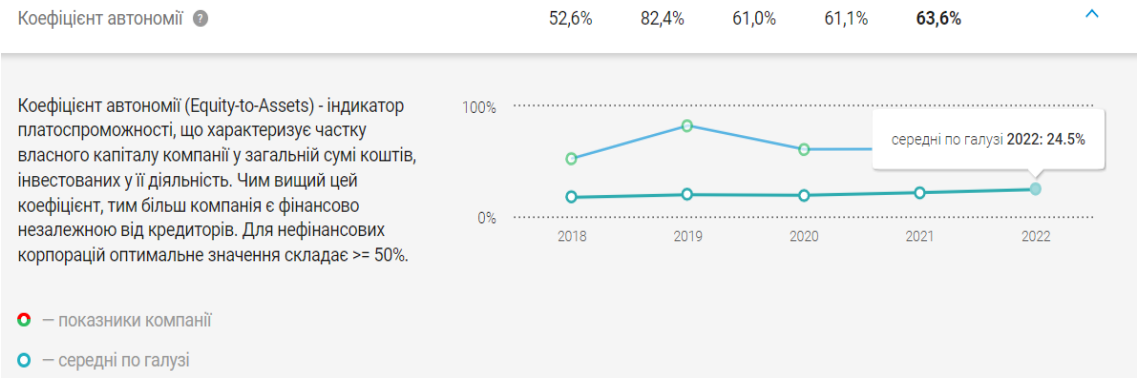

Рис.3.5. Динаміка зміни коефіцієнта автономії ТОВ «Сингента» та середньогалузевої величини за 2018-2022 роки

В той же час. невтішну динаміку ми спостерігаємо при аналізі

коефіцієнта платоспроможності, який демонструє у скільки разів чистий борг перевищує величину прибутку до вирахування витрат за відсотками, сплати податків та амортизаційних відрахувань. Іншими словами, характеризує розмір наявного боргового навантаження та його відповідності наявним доходам отриманим в процесі здійснення господарської діяльності. А саме, відношення чистого боргу до EBITDA збільшилося з 4,5 у 2018 році до 8,2 у 2022 що зовсім не відповідає межам референтного рівня (від 3 до 5).

Рис.3.6. Динаміка зміни основних показників платоспроможності ТОВ «Сингента» за 2018-2022 роки

Слідкуючим кроком, за допомогою якого, ми можемо системно аналізувати здатність компанії своєчасно та у повному обсязі розраховуватися за своїми довгостроковими зобов'язаннями є вивчення показників прибутковості, оскільки навряд чи підприємство зможе бути платоспроможним без досягнення позитивних результатів у цій частині. При аналізі ми маємо розрахувати вісім коефіцієнтів, які з одного боку всебічно описують скільки прибутку приносить той чи інший вид економічного активу, а з іншого відображає відношення різних видів прибутку до різних видів собівартості. Фінальні розрахунки коефіцієнтів за увесь період дослідження надані в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3.

Динаміка рівня прибутковості ТОВ «Сингента»

за 2018-2022 роки

Фінансовий індикатор	2018	2019	2020	2021	2022
Індекс FinScore	B/2,9	B/2,5	B/2,5	C/2,4	C/2,3
Прибутковість					
ROA - Рентабельність активів	5,7%	0,7%	0,9%	2,9%	1,1%
Рентабельність власного капіталу	12,1%	0,8%	1,5%	4,9%	1,7%
RCA - Рентабельність оборотних активів	6,0%	0,8%	1,0%	3,2%	1,2%

Продовження таблиці 3.3.

NPM - Чиста маржа	4,9%	0,4%	0,7%	2,1%	0,9%
ROTA - Рентабельність загальних активів	8,5%	4,4%	1,2%	3,6%	1,9%
Валова рентабельність собівартості	20,1%	21,5%	18,4%	16,6%	24,5%
Рентабельність операційних витрат	163,8%	104,0%	103,2%	112,5%	103,4%
Чиста рентабельність витрат	7,7%	2,6%	0,8%	2,4%	1,4%

Джерело: складено автором за даними you control

Аналіз даних таблиці 3.3. доречно проводити у двох напрямами: перший – динаміка зміни показників рентабельності використання активів, та другий - в контексті відношення прибутку до собівартості.

Дані таблиці 3.3. дають змогу стверджувати, що ТОВ «Сингента» протягом досліджуваного періоду не змогло поліпшити свої позиції з точки зору прибутковості. Ми можемо спостерігати постійне зменшення усіх ключових показників. Що характеризують рентабельність, а саме рентабельності активів до межі у 1,1% у 2022 році проти 5,7% у 2018 році, рентабельності власного капіталу до рівня 1,7% у 2022 році проти 12,1% у 2018 році, поряд з цим ми бачимо не суттєве збільшення валової рентабельності собівартості з 20,1% у 2018 році до 24,5% у 2022 році. Подібна ситуація спостерігається по усіх основних індикаторах, так при аналізі операційних витрат.

Економічна політика побудована в компанії не дозволила їй поліпшити

відношення чистого прибутку до загальної виручки компанії. Так у 2022 році чиста маржа перебувала на позначці 0,9% при тому що середнє значення цього показника по галузі у 2022 році перебувало на рівні 1,0%.

3.2. Методика інвентаризації розрахунків із дебіторами та кредиторами як основними статтями в складі поточних зобов'язань

Інвентаризацію дебіторської та кредиторської заборгованості проводять:

- **обов'язково** перед складанням річної фінансової звітності в період (п. 10 р. І Положення № 879):
  - **3 місяців до дати балансу** для дебіторської та кредиторської заборгованостей;
  - **2 місяців до дати балансу** для коштів цільового фінансування, розрахунків із бюджетом і з відрахувань на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;
- **за рішенням керівника** перед списанням заборгованості, яку визнано безнадійною (можливо, у випадку, коли за строком заборгованості слідкує спеціальний працівник підприємства, посадовими обов'язками якого передбачено таке завдання), — Положення № 879 не передбачає проведення інвентаризації дебіторської та кредиторської заборгованості винятково перед складанням фінзвітності. Строки проведення інвентаризації в такому разі визначає керівник підприємства (п. 4 р. І Положення № 879).

Метою проведення інвентаризації дебіторської та кредиторської заборгованості є, зокрема, її перевірка щодо строку позовної давності (пп. 7.3 р. ІІІ Положення № 879). А це, як відомо, підстава для визнання такої заборгованості безнадійною та її списання.

Зазначимо: списувати безнадійну кредиторську та/або дебіторську заборгованість без проведення її інвентаризації не можна. Як передбачає п. 1 ст. 10 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV (далі — Закон про бухоблік), «для забезпечення

достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію активів і зобов'язань, під час якої перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, **стан** і оцінка».

Тож, аби списати заборгованість, підприємство має спочатку довести її безнадійність шляхом проведення інвентаризації. Під час останньої дебітори повинні підтвердити реальність заборгованості чи заявити свої заперечення (п. 7.2 р. ІІІ Положення № 879).

Про це також непрямо натякає пп. 7.5 р. ІІІ Положення № 879, який передбачає:

«В акті інвентаризації вказуються найменування проінвентаризованих субрахунків і суми виявленої неузгодженої дебіторської і кредиторської заборгованостей, **безнадійних боргів** та **кредиторської і дебіторської заборгованостей, щодо яких строк позовної давності минув**».

До того ж на кредиторську заборгованість, строк позовної давності якої минув і яку планують списати, потрібно складати окремий акт інвентаризації — абз. 4 п. 7.5 р. ІІІ Положення № 879.

Отже, оскільки **Положення № 879 не примушує проводити інвентаризацію за розрахунками з контрагентами виняткова перед складанням річної фінзвітності**, то у випадку, коли про сплив строку позовної давності буде відомо в трьох перших кварталах року, чекати на річну інвентаризацію не потрібно.

Наприклад, якщо про безнадійність заборгованості стало відомо в першому кварталі року, то, аби списати таку заборгованість, інвентаризацію можна провести й за наказом директора підприємства у цьому самому звітному кварталі.

Завдання інвентаризації

Окрім перевірки заборгованості щодо строку її позовної давності, завданнями інвентаризації розрахунків із дебіторами та кредиторами також є встановлення:

- правильності розрахунків із банками, контролюючими органами, іншими підприємствами, а також зі структурними підрозділами підприємства, виділеними на окремі баланси;
- заборгованості підзвітних осіб, а також правильності й обґрунтованості сум заборгованості за нестачами та крадіжками;
- правильності й обґрунтованості сум дебіторської, кредиторської та депонентської заборгованостей, у т.ч. суми кредиторської та депонентської заборгованостей, щодо яких минув строк позовної давності;
- реальності заборгованості працівникам з оплати праці та громадянам (безпосередньо або через роботодавців) за соцвиплатами, визначеними законодавством, а також із безготівкових розрахунків за цими виплатами (пп. 7.4 р. ІІІ Положення № 879).

Процедура інвентаризації

Звірка розрахунків із контрагентами

Інвентаризацію дебіторської та кредиторської заборгованості здійснюють шляхом звірки документів і записів у реєстрах обліку й перевірки обґрунтованості сум, відображених на відповідних рахунках (п. 7.1 р. ІІІ Положення № 879).

Ініціатором такої звірки є кредитор. Усім своїм дебіторам він повинен передати **виписки з аналітичних рахунків про їх заборгованість**, які пред'являють інвентаризаційній комісії (робочій інвентаризаційній комісії) для підтвердження реальності заборгованості. Своєю чергою, дебітори мають підтвердити заборгованість або заявити свої заперечення (п. 7.2 р. ІІІ Положення № 879).

Зауважимо: діюча до 01.01.2015 Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових

коштів і документів та розрахунків, затверджена наказом Мінфіну України від 11.08.1994 р. № 69 (далі — Інструкція № 69), установлювала 10-денний строк для зазначеного підтвердження. Нині Положення № 879 не обмежує у строках для підтвердження або заперечення дебіторами їх заборгованостей. Тому в листі, який надсилатимуть дебітору (боржнику), краще зазначити строк, зі спливом якого вказана в акті сума заборгованості вважатиметься узгодженою.

Щодо виписки з аналітичних рахунків про заборгованість, то на практиці її зазвичай заміняють **Актом звіряння розрахунків з дебіторами та кредиторами**. Це зумовлено тим, що така виписка не має типової форми, а отже, її можна складати в довільній формі, лише б такий документ містив усі обов'язкові реквізити первинного документа, передбачені ст. 9 Закону про бухоблік та пп. 2.4 Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затвердженого наказом Мінфіну України від 24.05.1995 р. № 88 (далі — Положення № 88).

Щоправда, й Акт звіряння розрахунків з дебіторами та кредиторами також не має уніфікованої форми, а Положення № 879 не містить вимог щодо використання затвердженої форми такого документа. Тож, підприємство може самостійно розробити такий документ. Головне, щоб у ньому були всі обов'язкові реквізити первинного документа, передбачені ст. 9 Закону про бухоблік та пп. 2.4 Положення № 88 (п. 14 р. II Положення № 879).

За основу для розробки такого документа можна взяти типову форму Акта звіряння розрахунків, затверджену наказом Мінекономіки України, Мінфіну України, Держкомстату України від 10.11.1998 р. № 148/234/383 (далі — Наказ № 148). Його форма передбачає скріплення цього документа підписами представників підприємства-кредитора та підприємства-дебітора. Це можуть бути бухгалтери. Оскільки цей документ свідчить про визнання боргу, то ліпше, щоб він був підписаний із кожної сторони не лише бухгалтером, але й керівником підприємства (або іншою вповноваженою особою). У разі якщо ви не отримали актів звірки розрахунків від своїх

кредиторів, рекомендуємо самостійно направити кредиторам такі акти, аби потім було чим підтвердити суми кредиторської заборгованості.

Якщо ж до закінчення звітного періоду розбіжності не будуть усунені чи лишаться нез'ясованими, то розрахунки з дебіторами та кредиторами кожною стороною відображатимуться у сумах, що випливають із записів у бухгалтерському обліку й визнаються ними правильними (абз. 2 пп. 7.2 р. III Положення № 879). Тобто коли дебітор проігнорує звернення кредитора та не поверне акт звірки розрахунків у встановлений кредитором строк, суми заборгованості, зазначені в такому акті, а також у первинних документах, що в ньому згадуються (*наприклад*, в Акті наданих послуг оренди), вважатимуть узгодженими.

Окремо зауважимо, що інвентаризація деяких видів заборгованості має свої особливості, а саме:

- за заборгованістю за відвантаженою та не оплаченою покупцями продукцією (товарами) **складають окремий інвентаризаційний опис** і перевіряють обґрунтованість сум, що відображені на рахунках бухобліку. Такі суми можуть бути визнані, якщо вони підтверджені належно оформленими документами, зокрема, рахунками постачальників, копіями платіжних вимог (рахунків-фактур), що пред'явлені покупцям (пп. 4.3 р. III Положення № 879);
- **інвентаризація заборгованості за нестачами та втратами від псування цінностей полягає в перевірці причин**, через які затримується розгляд матеріалів щодо виявленої нестачі та віднесення її на винних осіб або списання в установленому порядку (абз. 3 пп. 7.4 р. III Положення № 879);
- **інвентаризація розрахунків із працівниками** передбачає перевірку реальності заборгованості з оплати праці та заборгованості підзвітних осіб — перевіряють відповідність бухобліку виданих авансів за звітами про них, а також виявляють депонентську заборгованість, за якою минув строк позовної давності (абзаци 4, 5 пп. 7.4 р. III Положення № 879);

- **інвентаризація коштів цільового фінансування** полягає в перевірці обґрунтованості їх залишка шляхом зіставлення даних про надходження на підприємство коштів цільового фінансування та їх використання відповідно до їх цільового призначення (пп. 7.6 р. III Положення № 879).

Оформлення результатів інвентаризації

За підсумками проведення інвентаризації розрахунків із дебіторами та кредиторами підприємство має скласти **акт інвентаризації**. Зокрема, Положення № 879 не вимагає використання типової форми такого документа — п. 14 р. II Положення № 879 (це ж стосується й Довідки про дебіторську і кредиторську заборгованості, щодо яких минув строк позовної давності).

Як варіант — підприємство може використовувати форму такого акта, затверджену постановою Держкомстату від 28.12.1989 р. № 241 (*далі* — Постанова № 241), — форма № инв-17. Для бюджетних установ форма такого документа затверджена окремо наказом Мінфіну України від 17.06.2015 р. № 572 (*далі* — Наказ № 572).

Ми вважаємо, що звичайні підприємства можуть використовувати таку форму акта інвентаризації для розробки власної форми. Тим паче що Порядок № 879 поширюється як на бюджетні, так і на госпрозрахункові підприємства.

В акті інвентаризації слід зазначати, зокрема:

- найменування проінвентаризованих субрахунків;
- суми виявленої неузгодженої дебіторської та кредиторської заборгованостей;
- суми безнадійних боргів;
- суми кредиторської та дебіторської заборгованостей, щодо яких минув строк позовної давності.

Своєю чергою, як ми вже згадували, акт інвентаризації кредиторської заборгованості, строк позовної давності якої минув і яку планують списати, складають окремо (абз. 4 пп. 7.5 р. ІІІ Положення № 879).

Зважаючи на викладене вище, абз. 2 пп. 7.5 р. ІІІ Положення № 879 *передбачає* деталізацію інформації щодо зобов'язань, за якими сплив строк позовної давності, — до акта інвентаризації розрахунків додають ***Довідку про дебіторську і кредиторську заборгованості, щодо яких минув строк позовної давності*** (затверджена Постановою № 241 та Наказом № 572) із зазначенням у ній:

- найменування та місцезнаходження дебіторів або кредиторів, щодо яких минув строк позовної давності;
- суми заборгованості;
- дати й підстави виникнення заборгованості;
- листів до установ вищого рівня стосовно виділення коштів для погашення такої заборгованості — для бюджетних установ.

Залежно від результатів інвентаризації дебіторської та кредиторської заборгованості може виникнути потреба в її коригуванні та/або списанні.

ВИСНОВКИ

Раціонально організований бухгалтерський облік поточних зобов'язань на підприємстві сприяє виявленню найбільш ефективних умов залучення додаткових ресурсів; забезпеченню своєчасності розрахунків за зобов'язаннями підприємства перед кредиторами, працівниками, державою та попередження ризиків втрати ліквідності.

При досягненні поставленої мети кваліфікаційної роботи, а саме – дослідження організаційних і методичних положень обліку, контролю та аналізу поточних зобов'язань, розробка рекомендацій щодо їх вдосконалення було виконано наступні завдання:

1. Досліджено економічну сутність поточних зобов’язань, основні проблеми їх поділу та класифікації. Також при виконанні даного завдання було розглянуто законодавчо-нормативні аспекти обліку та контролю зобов’язань.

2. Для об’єктивності відображення операцій з поточними зобов’язаннями на підприємстві було досліджено необхідні умови їх визнання. Було визначено невідповідності поглядів науковців щодо оцінки поточних зобов’язань та види оцінки, що використовуються в міжнародній практиці.

Відповідно до Н(П)СБО, поточні зобов'язання оцінюються за сумою погашення, тобто за вартістю їх реалізації. Проте не всі поточні зобов’язання варто оцінювати саме за такою вартістю. Зобов'язання за короткостроковими позиками можна оцінювати за теперішньою вартістю, заборгованість перед бюджетом – за вартістю реалізації, заборгованість за товари, роботи, послуги – за поточною вартістю.

Визначення методики обліку, аналізу та контролю поточної заборгованості було проведено з метою виконання наступних завдань, що передбачають застосування даної методики для проведення дослідження стану поточної кредиторської заборгованості на конкретному підприємстві – ТОВ «Сингента», що виступає об’єктом дослідження.

1) Проведення аналізу фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «Сингента», що включало дослідження динаміки змін активів та пасивів підприємства, фінансових коефіцієнтів, проведення аналізу ліквідності, фінансової стійкості та рентабельності ТОВ «Сингента» допомогло визначити становище підприємства та його основні проблеми. Проаналізувавши показники фінансової стійкості було визначено, що підприємству необхідно залучати додаткові позикові ресурси для ефективного використання потенціалу власного капіталу.

2) На основі результатів аналізу підприємства було надано рекомендації, що направлені на вдосконалення обліку поточних зобов’язань підприємства, їх

аналізу та контролю. Запропоновано ввести в внутрішній облік рахунок 686 «Розрахунки з підприємствами-учасниками Концерну» та при залученні кредитної лінії обліковувати дані зобов'язання на рахунку 601 «Короткострокові кредити банків у національній валюті» з відкриттям нових субрахунків з деталізацією цільового призначення використання даних запозичень.

Одним з основних завдань контролю поточної заборгованості підприємства є уникнення ризику прострочення термінів виконання зобов'язань, що тягнуть за собою штрафні санкції та погіршення ділової репутації. Було запропоновано шаблон аналітичної таблиці контролю кредиторської заборгованості перед постачальниками та підрядниками, яка зменшить дані ризики для підприємства.

Рекомендації щодо оптимізації обліку, аналізу та контролю, що було надано на основі аналізу діяльності ТОВ «Сингента» можна адаптувати до організації обліку та внутрішнього контролю більшості великих підприємств України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк И.А. Стратегия и тактика управления финансами. – К.: ИТЕМлтд, АДЕФ-Украина, 1996. – 465 с.

2. Голов С.Ф., Єфіменко В.І. Фінансовий та управлінський облік. – К.: Автоінтерсервіс, 1996. – 544 с.

3. Грабова Н.Н. Бухгалтерский учет в торговле. Практическое пособие. – К.: "Учетинформ", 1996. – 382 с. 8.

4. Грішина О. Первинний облік // Головбух. 2002. – № 3. – С. 10–15.

5. Економічний словник / Г.В. Осовська, О.О. Юшкевич, Й.С. Завадський. – К.: Кондор, 2007 . – 357 с.

6. Житна І.П., Нескреба А.М. Економічний аналіз господарської діяльності підприємств. – К.: Вища школа, 1992. – 191 с

7. Завгородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. Фінансовий словник. – 2-ге вид. – Львів: Центр Европи, 1997. – 576 с

8. Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / за ред. проф. Г. Г. Кірейцева. – К. : ЦУЛ, 2002. – 496 с.

9. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України : підруч. / Н. М. Ткаченко. – К. : А.С.К., 2001. – 784 с.

10. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств : навч. посіб. / О. С. Філімоненков. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : МАУП, 2004. – 328 с.

11. Фінанси підприємств : підручник / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін.. – 5-те вид., перероб. І доп. – К. : КНЕУ, 2004. – 546 с.

12. Чебанова Н. В. Бухгалтерський фінансовий облік : навч. посіб. / Н. В. Чебанова, Ю. А. Василенко.– К. : Академія, 2002. – 672 с.

13. Бутинець Ф.Ф. Історія розвитку бухгалтерського обліку: [Навчальний посібник для студентів спеціальності 7.050106 “Облік і аудит”] / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ЖІТІ, 1998. – 320 с.

14. Абалмасова Н.С. Удосконалення бухгалтерського обліку поточних зобов’язань в Україні на підставі міжнародного досвіду // Н.С. Абалмасова, В.С. Терещенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka. com/11_EISN_2010/ Economics/64247.doc.htm

15. Орлов І.В. Генезис поняття «зобов’язання» в юридичному та економічному напрямках бухгалтерського обліку / Орлов І.В. // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Міжнародний збірник наукових праць. - 2010. - Випуск 1(16). – С. 170-177 .

16. Остап’юк, М. Я. Теорія бухгалтерського обліку (історичні та методологічні аспекти) [Текст] : монографія / М. Я. Остап’юк., Й. Я. Даньків, М. Р. Лучко. – Ужгород : Ужгородський держуніверсистет, 1998. – 148 с.

17. Травінська С.І. Класифікація поточних зобов’язань в законодавстві та бухгалтерському обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bukuniver.edu.ua/Applications/zbirnik/n6/31_Klas.pdf

18. Бухгалтерський облік. Навчальний посібник / Т.А. Бутинець, Л.В. Чижевська, С.Л. Береза; За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 672 с .

19. Principles of accounting/ B. Needles, H. Anderson, J. Caldwell;– 4nd edition. – Boston: Houghton Mifflin, 1990.

20. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13.

21. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов’язання», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. № 20: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua /cgibin/laws/main.cgi?nreg=z0085-00.

22. Цивільний кодекс України від від 16.01.2003 № 435-IV із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/435-15

23. International Accounting Standard 37 «Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets» Retrieved from: https://www.ifrs.org/

24. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 р. №436-IV із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/436-15

25. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні (зі змінами і доповненнями) : закон України № 996-XIУ від 16.07.1999 р. URL : http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi.

26. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування» від 30.11.1999 №291, зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text

27. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій, затверджена наказом Мінфіну України від 30.11.99р. № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua.

28. Малюга Н.М. Шляхи удосконалення оцінки в бухгалтерському обліку: теорія, практика, перспективи / Н.М. Малюга. – Житомир: ЖІТІ, 1998. – 384 с.

29. Кужельний М. В. Теорія бухгалтерського обліку : навчальний посібник / М. В. Кужельний, 6-е видання – К.: А.С.К., 2001 – 272 с.

30. Nydlz B. Pryntsypy bukhhalterskoho ucheta / B. Nydlz, Kh. Anderson , D. Kolduell - M.: Fynansy y statystyka, 2004. - 496 p. [in Ukrainian]

31. Ловінська Л.Г. Оцінка в бухгалтерському обліку: Монографія / Л.Г. Ловінська. – К.: КНЕУ, 2006. – 256 с.

32. Шевчук С. Визнання та оцінка зобов'язань у бухгалтерському обліку і фінансовій звітності //Бухгалтерський облік та аудит. – 2009. – № 6. – С. 18–23.

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ				
1. Зміст випускної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 30			
2. Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 10			
3. Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5			
4. Рецензент	від 0 до 5			
РАЗОМ БАЛІВ	**від 0 до 50**			
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10			
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5			
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25			
4. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10			
РАЗОМ БАЛІВ	**від 0 до 50**			
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	**від 0 до 100**			

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра **облікових технологій та бізнес-аналітики**
Спеціальність: **071 «Облік і оподаткування»**
Освітня програма: «**Управлінський облік та бізнес-аналітика**»

Затверджую
Завідувач кафедри облікових технологій та бізнес-аналітики
_____ **Т.М. Паянок**
«____» _____ 202 р.

ЗАВДАННЯ

на випускну кваліфікаційну роботу здобувачу вищої освіти
Гецiв Роман Русланович

1. Тема випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи: «**Обліково-аналітичне забезпечення управління поточними зобов'язаннями за розрахунками**», затверджена наказом ректора від «___» _____202 №__.

2. Строк здачі закінченої роботи: 24 грудня 2023 р.

3. Цільова установка (мета роботи): полягає у вивченні теоретичних основ організації і методики обліку, аналізу та контролю поточних зобов'язань у суб'єкта підприємницької діяльності, дослідженні діючої системи організації і методики обліку, аналізу та контролю поточних зобов'язань у ТОВ «СИНГЕНТА» та практичному обґрунтуванні напрямів її покращення на підприємстві.

Об'єкт дослідження: система бухгалтерського обліку поточних зобов'язань суб'єкта господарювання як інформаційна основа управління соціально-економічним розвитком підприємства.

Предмет дослідження: теоретико-методологічні та організаційно-практичні положення бухгалтерського обліку поточних зобов'язань.

4. Вихідні дані до роботи: у роботі використовуються загальнонаукові, спеціальні економічні методи обліку, аналізу.

5. Перелік графічного матеріалу: 15 таблиць, 15 рисунків (графіків, схем).

6. Зміст випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (перелік питань за розділами):

– дослідження сутності поточних зобов’язань як економічної категорії та об’єкту обліку, аналізу та контролю;

– визначення складових нормативно-правового регулювання обліку та контролю поточних зобов’язань;

– дослідження діючих підходів до організації і методики обліку та контролю поточних зобов’язань в ТОВ «СИНГЕНТА»;

– розробка пропозицій щодо удосконалення системи облікового забезпечення управління формуванням поточних зобов’язань на підприємстві;

– підготовка рекомендацій щодо організації та проведення внутрішнього контролю операцій з обліку та контролю поточних зобов’язань у системі економічної безпеки ТОВ «СИНГЕНТА».

7. Календарний план виконання роботи:

№ з/п	**Назва етапів кваліфікаційної роботи**	**Строк виконання етапів роботи**	
		за планом	***фактично***
1	Вибір теми, вивчення літературних джерел та складання плану роботи	19.09.2022-30.11.2022	
2	Підготовка розділу роботи та подання його керівнику		
2.1	перший розділ	02.11.2022-23.05.2023	
2.2	другий розділ	24.05.2023-24.10.2023	
2.3	третій розділ	27.10.2023-11.12.2023	
3	Перевірка роботи на наявність академічного плагіату	18.12.2023-29.12.2023	
4	Попередній захист роботи	29.12.2023	
5	Отримання відгуку керівника роботи	29.12.2023	
6	Отримання зовнішньої рецензії	22.01.2024-26.01.2024	
7	Допуск до захисту завідувача кафедри	29.12.2023	
8	Захист дипломної роботи	01.02.2024-02.02.2024	

8. Дата видачі завдання: « » 20 р.

9. Керівник випускної кваліфікаційної роботи _____ Д.С. Пілевич
(підпис) *ініціали, прізвище*

10. Керівник освітньої програми _____ Ю.І. Мискін
(підпис) *ініціали, прізвище*

11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти _____ Р.Р. Геців
(підпис) *ініціали, прізвище*

+

АНОТАЦІЯ
«Обліково-аналітичне забезпечення управління поточними зобов'язаннями за розрахунками»

Мета роботи полягає у вивченні теоретичних основ організації і методики обліку та контролю поточних зобов'язань у суб'єкта підприємницької діяльності, а також дослідження діючої системи обліку та оподаткування поточних зобов'язань.

Завданнями роботи є дослідження сутності поточних зобов'язань як економічної категорії та об'єкту обліку і контролю, визначення складових нормативно-правового регулювання обліку та контролю поточних зобов'язань, аналіз господарської діяльності та організації обліку поточних зобов'язань, дослідження діючих підходів до організації і методики обліку та аналізу поточних зобов'язань у ТОВ «СИНГЕНТА», розробка пропозицій щодо удосконалення системи облікового забезпечення управління формуванням поточних зобов'язань на підприємстві. Підготовка рекомендацій щодо організації та проведення внутрішнього аудиту операцій з обліку та контролю поточних зобов'язань у системі економічної безпеки ТОВ «СИНГЕНТА».

Предметом дослідження є теоретико-методологічні та організаційно-практичні положення бухгалтерського обліку поточних зобов'язань за розрахунками.

Об'єктом дослідження є система бухгалтерського обліку поточних зобов'язань суб'єкта господарювання як інформаційна основа управління соціально-економічним розвитком підприємства.

Базою дослідження виступає ТОВ «СИНГЕНТА».

За результатами дослідження сформульовані практичні рекомендації для покращення процесів управління поточними зобов'язаннями базового підприємства.

Одержані результати можуть бути використані всіма можливими виробничими підприємствами.

Дипломна робота містить 64 сторінки, 15 таблиць, 15 рисунків, список використаних джерел із 32 найменувань, 3 додатки.

Ключові слова: поточні зобов'язання, облік поточних зобов'язань, аналіз поточних зобов'язань за розрахунками, управління поточними зобов'язаннями за розрахунками, обліково-аналітичне забезпечення поточних зобов'язань.

Рік виконання дипломної роботи: 2023 р.

Рік захисту роботи: 2024 р.

ANNOTATION

"Accounting and analytical support for the management of current liabilities according to calculations"

The purpose of the work is to study the theoretical foundations of the organization and the methodology of accounting and control of current liabilities at the subject of entrepreneurial activity, as well as the study of the current system of accounting and taxation of current liabilities.

The tasks of the work are the study of the essence of current liabilities as an economic category and the object of accounting and control, the determination of the components of the legal regulation of the accounting and control of current liabilities, the analysis of economic activity and the organization of the accounting of current liabilities, the study of current approaches to the organization and methods of accounting and analysis of current liabilities at SYNGENTA LLC, development of proposals for improving the system of accounting support for managing the formation of current liabilities at the enterprise. Preparation of recommendations on the organization and conduct of an internal audit of accounting operations and control of current liabilities in the economic security system of LLC "SINGENTA".

The subject of the study is the theoretical-methodological and organizational-practical provisions of the accounting of current liabilities according to calculations.

The object of the study is the accounting system of the remuneration of the business entity as an information basis for managing the social development of the enterprise.

The basis of the research is SYNGENTA LLC.

Based on the results of the study, practical recommendations were formulated for improving the current liabilities management processes of the base enterprise.

The obtained results can be used by all possible production enterprises.

The thesis contains 64 pages, 15 tables, 15 figures, a list of used sources with 32 titles, and 3 appendices.

Keywords: current liabilities, accounting of current liabilities, analysis of current liabilities according to calculations, management of current liabilities according to calculations, accounting and analytical support of current liabilities.

Year of thesis completion: 2023.
Year of thesis defense: 2024."